

Ophævelse af udvisningsdomme i lyset af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Termination of expulsion sentences in relation to Article 3 of the European Convention on Human Rights

af ANNE KATHRINE MATTHIESEN

Denne afhandling har til formål at foretage en retlig vurdering af, hvilke momenter danske domstole tillægger betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold. I tilknytning hertil foretages en retlig vurdering af, om der er forskel i prøvelserne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a. Disse retlige vurderinger foretages i lyset af EMRK art. 3.

Endvidere vurderes det, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at ændre udl, således at der i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom, indføres en obligatorisk prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold.

Ud fra en retsdogmatisk metode konkluderes det, at domstolene hovedsagligt tillægger de samme momenter betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold. Disse momenter er følgende:

- *hvorvidt udlændingen har et vedvarende behandlingsbehov*
- *konsekvenser ved behandlingsophør, herunder om udlændingen er alvorligt syg*
- *om udlændingen reelt har adgang til relevant behandling i modtagerstaten og*
- *den begåede kriminalitets art og grovhed.*

Der ses dog at være forskelle i vurderingerne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a. Prøvelsen efter udl § 50 a er obligatorisk modsat udl § 50, stk. 1. Såfremt udl § 50 a finder anvendelse, vurderer domstolene ikke under straffesagen, hvorvidt udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises. Dette vurderes derimod i forbindelse med ændring af den idømte foranstaltning eller i forbindelse med, at udlændingen udskrives fra hospital. Ved vurderingen efter udl § 50 a kan domstolene tillige tillægge det betydning, om der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør, hvilket domstolene ikke ses at tillægge betydning ved vurderingen efter udl § 50. Derudover ses det, at det ikke er en betingelse, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, såfremt udvisningsdommen kan eller skal ophæves i medfør af udl § 50 a. Dette medfører, at tærsklen for, hvornår en udvisningsdom kan eller skal ophæves, er lavere i medfør af udl § 50 a sammenlignet med udl § 50.

Ud fra den retspolitiske metode konkluderes det, at det er fordele og ulemper ved at indføre en obligatorisk prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom. Indførelsen heraf vil ikke være hensigtsmæssig ud fra et procesøkonomisk perspektiv. Derimod vil indførelsen heraf være hensigtsmæssig ud fra et menneskeretligt perspektiv.

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion	4
1.1. Indledning.....	4
1.2. Problemformulering	4
1.3. Afgrænsning.....	5
1.4. Metode	5
1.5. Systematik.....	6
2. Udvisning	6
2.1. Indledende	6
2.2. Materielle betingelser.....	7
2.2.1. Trappestigemodellen.....	7
2.2.2. Undtagelser til trappestigemodellen.....	8
2.3. Proportionalitet	8
3. EMRK art. 3 med fokus på udsendelse af syge udlændinge	10
3.1. Generelt om EMRK	10
3.1.1. EMRK art. 3	10
3.1.2. EMRK art. 3 og udsendelse af syge udlændinge.....	11
3.2. Retspraksis fra EMD vedrørende udsendelse af syge udlændinge	12
3.2.1. D. mod the United Kingdom.....	12
3.2.2. N. mod the United Kingdom.....	12
3.2.3. Paphosvili mod Belgien	13
3.2.4. Savran mod Danmark.....	14
3.3. Gældende ret på området i lyset af de fire afgørelser	15
4. Ophævelse af udvisningsdomme i medfør af udl § 50	17
4.1. Indledende	17
4.2. Betingelser.....	18
4.2.1. Udvisning ved dom og endnu ikke iværksat udsendelse.....	18
4.2.2. Væsentlige ændringer.....	18
4.2.3. Frister	20
4.3. Forkortelse af indrejseforbuddets varighed	20
4.4. Dansk retspraksis	21
4.4.1. U 2016.1051 Ø.....	21
4.4.2. U 2022.862 H.....	21
5. Ophævelse af udvisningsdomme i medfør af udl § 50 a	22
5.1. Indledende	22
5.2. Anvendelsesområde	23
5.3. Obligatorisk prøvelse.....	23
5.4. Hvad prøves og hvornår?	24
5.5. Dansk retspraksis	25
5.5.1. U 2022.3341 V.....	25

5.5.2. U 2023.2019 H.....	25
6. Prøvelserne i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a i lyset af de fire ovenstående afgørelser	26
6.1. Udl § 50, stk. 1.....	27
6.2. Udl § 50 a.....	28
6.3. Sammenligning af prøvelserne i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a.....	29
7. Indførelse af obligatorisk prøvelse?	30
8. Konklusion.....	33
9. Forkortelsesliste	34
10. Litteraturliste	35
10.1. Artikler.....	35
10.2. Betænkninger.....	35
10.3. Bøger	35
10.4. Dansk retspraksis	36
10.5. Konventioner, love og lovbekendtgørelser	36
10.6. Lovforslag.....	37
10.7. Praksis fra EMD.....	37
10.8. Øvrige kilder.....	37

Abstract

The purpose of this thesis is to make a judicial assessment of which factors the Danish court assign importance when assessing whether an expulsion sentence can or must be repealed because of the alien's health. This relates to sections 50 subsection 1 and 50 a of the Aliens Act. Additionally, it is examined whether there is a difference in the examinations according to sections 50 subsection 1 and 50 a of the Aliens Act. This judicial assessment is made in relation to Article 3 of ECHR as the provision is applied and interpreted by ECtHR. Furthermore, the purpose of the thesis is to assess whether it would be appropriate in all cases pursuant to sections 50 and 50 a of the Aliens Act to introduce a mandatory examination whether an expulsion sentence can or must be repealed due to the alien's health conditions.

By using the legal dogmatic method, this thesis concludes that it is primarily the same factors the courts attach importance when assessing whether an expulsion sentence can or must be repealed due to the health circumstances of the alien according to sections 50 subsection 1 and 50 a of the Aliens Act. These factors are as follows:

- whether the alien has a sustained need for treatment
- consequences of treatment discontinuation including whether the alien is seriously ill
- whether the alien has access to relevant treatment in the receiving State and
- the nature and gravity of the crime committed.

However, there are differences in the two examinations. If section 50 a of the Aliens Act applies, the courts do not carry out an examination – during the criminal proceeding – whether the health conditions of the alien entails that the alien cannot be deported. This examination is carried out in connection with an examination of whether the measure sentence should be changed or in connection with the alien's discharge from hospital. In relation to this, the examination pursuant to section 50 a of the Aliens Act

is mandatory. The courts can emphasize whether there is a risk of the alien committing crime dangerous to other persons in the examination pursuant to section 50 a of the Aliens Act contrary to section 50 subsection 1 of the Aliens Act. However, it can be argued that this factor should also be taken into consideration in the examination according to section 50 subsection 1 of the Aliens Act. Beyond this, the threshold for when an expulsion sentence can or must be repealed – because of the alien’s health conditions – is lower pursuant to section 50 a of the Aliens Act compared to section 50 subsection 1 of the Aliens Act and Article 3 of ECHR.

By using the legal policy method, this thesis concludes that there are advantages and disadvantages of introducing a mandatory examination in all cases pursuant to sections 50 and 50 a of the Aliens Act. If the courts follow applicable law, it is not appropriate to introduce a mandatory examination as this will be resource-intensive and costly. However, from a human right point of view and from a law and order point of view, it would be appropriate to introduce a mandatory examination.

1. Introduktion

1.1. Indledning

Danmark kan som udgangspunkt udvise udlændinge.¹ Følgende er dog et eksempel på, at der er undtagelser hertil:

”In view of these exceptional circumstances and bearing in mind the critical stage now reached in the applicant’s fatal illness, the implementation of the decision to remove him to St Kitts would amount to inhuman treatment by the respondent State in violation of Article 3 [...]”²

Ovenstående er en præmis fra afgørelsen D. mod the United Kingdom. Afgørelsen var den første, hvor EMD fandt, at udsendelse af en syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3, hvis udsendelsen kan sidestilles med tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.³ EMRK art. 3 er særlig interessant, da bestemmelsen er absolut og har ekstraterritorial virkning.⁴

Danmark udviser udlændinge i medfør af udl §§ 22-24 og 25, medmindre dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. udl § 26, stk. 2. EMD’s praksis bliver derfor blandt andet afgørende for, hvornår en udlænding kan eller skal udvises.

Som udgangspunkt afgøres det under straffesagen, om udlændingen kan eller skal udvises. Udlændingen udsendes imidlertid først, når vedkommende har afsonet en eventuel straf.⁵ I mellemtiden kan der være indtrådt ændringer i udlændingens forhold, herunder udlændingens helbredsmæssige forhold, som medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises. Udl §§ 50 og 50 a hjemler derfor mulighed for udvisningsdommens ophævelse.

På baggrund heraf er det fundet interessant at svare på nedenstående problemformulering.

1.2. Problemformulering

Denne afhandling har til formål at foretage en retlig vurdering af, hvilke momenter danske domstole tillægger betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold. I tilknytning hertil foretages en retlig vurdering af, om der er forskel i prøvelserne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a. Disse retlige

¹ Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udg. (2023), s. 365.

² D. mod the United Kingdom, præmis 53 (udh. her).

³ Louise Halleskov Storgaard i U.2017B.221, s. 222 og Meredith Heim i Debunking the deathbed analysis: Exploring a new approach to article 3 health cases, s. 98.

⁴ Louise Halleskov Storgaard i U.2017B.221, s. 221 og Bjørn Dilou Jacobsen m.fl.: Udlændingeret, 4. udg. (2017), s. 288f.

⁵ Eva Ersbøll m.fl.: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 722.

vurderinger foretages i lyset af EMRK art. 3, således som bestemmelsen er anvendt og fortolket af EMD.

Endvidere vurderes det i afhandlingen, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at ændre udl, således at der i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom, indføres en obligatorisk prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold.

1.3. Afgrænsning

Afhandlingen er afgrænset til udvisning ved dom af tredjelandstatsborgere grundet kriminalitet med fokus på udl §§ 22-24. Administrativ udvisning, udvisning af EU-borgere, associeringsaftalen mellem EU og Tyrkiet samt advarselsordningen behandles ikke.

Ved omtalen af udl § 26 er afhandlingens fokus på helbredsmæssige forhold, ligesom fokus er på udsendelse af syge udlændinge ved omtalen af EMRK art. 3. Andre non-refoulement principper indtages ikke, eftersom EMRK art. 3 har et bredere anvendelsesområde eller ikke afviger væsentligt fra andre non-refoulement principper.

De processuelle bestemmelser i udl §§ 50 og 50 a, såsom beskikkelse af forsvarer og appel, omtales ikke grundet afhandlingens omfang, ligesom muligheden for varetægtsfængsling og muligheden for mere end én retlig prøvelse ikke omtales. Af samme hensyn omtales muligheden for ophævelse af en udvisningsdom i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af andre forhold end helbredsmæssige forhold, eksempelvis udlændingens familiære forhold, og udl § 50 b ikke.

Domstolens kompetence i udvisningssager, jf. udl § 31, jf. § 49 a, fristerne i udl § 50, stk. 1, 2. og 3. pkt., domstolens mulighed for at forkorte indrejseforbuddets varighed, bevisbyrden i sager vedrørende udsendelse af syge udlændinge samt humanitær opholdstilladelse, jf. udl § 9 b, vil blive omtalt i det omfang, det er relevant.

Afhandlingen indeholder retspraksis fra EMD og danske domstole. For så vidt angår retspraksis fra EMD indeholder afhandlingen afgørelser afsagt af Kammeret og Storkammeret i perioden 1997-2021. Denne periode er valgt, idet retsudviklingen og gældende ret på området kan illustreres heraf. De valgte afgørelser fra danske domstole er fra perioden 2015-2023 og er afsagt af landsretten og Højesteret. Denne periode er valgt, idet afgørelserne illustrerer gældende ret og har sammenhæng med de valgte afgørelser fra EMD. Afgørelserne er afsagt af forskellige instanser, hvilket illustrerer, at instanserne i væsentlig grad tillægger de samme momenter betydning. I den henseende skal det bemærkes, at de udvalgte domme ikke har samme præjudikatværdi. Afgørelser afsagt af Højesteret og Storkammeret har større præjudikatværdi end afgørelser afsagt af landsretten og Kammeret.⁶ Derudover er der andre momenter, der ligeledes styrker henholdsvis svækker afgørelsernes præjudikatværdi, eksempelvis dissens og præmissernes formulering.⁷

Andre afgørelser er relevante at inddrage, hvilket dog er fravalgt grundet afhandlingens omfang. Dette medfører, at afhandlingen i nogen grad indeholder vilkårlighed, hvorfor der ikke kan gives et entydigt svar på, hvornår en udvisningsdom kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold. Derimod oplystes momenter, som domstolene ses at tillægge betydning. Det skal bemærkes, at der ikke er inddraget afgørelser, hvor ophævelse af en udvisningsdom er vurderet i medfør af udl § 50 a, stk. 1. Dette skyldes afgørelsernes indhold og væsentlighed samt afhandlingens omfang. Den manglende inddragelse heraf skal alene tillægges mindre betydning, da prøvelserne efter udl § 50 a, stk. 1 og 2 er ens – dog med forskellige anvendelsesområder.

1.4. Metode

Ved den retlige vurdering af, hvilke momenter danske domstole tillægger betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, anvendes den retsdogmatiske metode. Dette indebærer, at gældende ret – kaldet de lege lata – beskrives, undersøges, analyseres og systematiseres ud fra blandt

⁶ Jens Evald: Juridisk teori, metode og videnskab, 2. udg. (2020), s. 120f.

⁷ Peter Blume: Retssystemet og juridisk metode, 4. udg. (2020), s. 305 og Jens Evald: Juridisk teori, metode og videnskab, 2. udg. (2020), s. 132ff.

andet lovgivning, forarbejder, retspraksis og fortolkningsprincipper.⁸ Det er diskuteret, om Danmarks inkorporering af EMRK er en inkorporering af EMRK anno 1992 eller om inkorporeringen tillige omfatter fremtidig praksis.⁹ I nærværende afhandling er det forudsat, at inkorporeringen omfatter fremtidig praksis, idet domstolene i blandt andre U 2022.862 H, U 2022.3341 V og U 2023.2019 H tillagde EMD-praksis efter 1992 betydning.

Ved vurderingen af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at ændre udl, således at der i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom, indføres en obligatorisk prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold, anvendes den retspolitiske metode. I relation hertil inddrages retspolitiske betragtninger i forbindelse med forslag om ændring af udl – kaldet de lege ferenda.¹⁰ I teorien er der ikke enighed om, hvorvidt retspolitik er en juridisk metode.¹¹ I nærværende afhandling lægges dette dog til grund. Synspunkter om, hvordan gældende regler bør fortolkes – kaldet de sententia ferenda – inddrages ligeledes ved vurderingen af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at ændre udl.¹²

1.5. Systematik

Afhandlingen består af 8 overordnede afsnit, inklusive introduktion i afsnit 1. Afsnit 2 indeholder en beskrivelse af de danske udvisningsbestemmelser, i det omfang bestemmelserne er relevante i forhold til udl §§ 50 og 50 a. I afsnit 3 identificeres og analyseres omfanget af EMRK art. 3 i relation til udsendelse af syge udlændinge. Til brug herfor inddrages retspraksis fra EMD. Muligheden for fornyet retlig prøvelse af en udvisningsdom beskrives i afsnit 4, ligesom den obligatoriske prøvelse af en udvisningsdom beskrives i afsnit 5. I tilknytning hertil inddrages dansk retspraksis. I afsnit 6 analyseres den danske retspraksis, ligesom det identificeres, hvilke momenter danske domstole tillægger betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold. Afsnit 6 indeholder tillige en analyse af, om der er forskel i prøvelserne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a. I afsnit 7 argumenteres og diskuteres det, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at ændre udl, således at der i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom, indføres en obligatorisk prøvelse af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold. Slutteligt konkluderes der på afhandlingens problemformulering i afsnit 8.

2. Udvisning

Udl §§ 50 og 50 a finder anvendelse ved udvisning ved dom. Udvisning er et omfangsrigt emne, hvorfor formålet med følgende afsnit er at beskrive de gældende bestemmelser om udvisning ved dom, i det omfang bestemmelserne er relevante i forhold til udl §§ 50 og 50 a.

2.1. Indledende

Forskellen mellem udvisning og udsendelse er væsentlig.

Udvisning indebærer, at udlændingens ret til ophold bortfalder, jf. udl § 26 c, og at udlændingen idømmes et indrejseforbud, jf. udl § 32, stk. 1, nr. 1. Det betyder, at når udlændingen har afsonet en eventuel straf, udsendes udlændingen, hvorefter udlændingen ikke må indrejse eller opholde sig i Danmark for et bestemt tidsrum.¹³

⁸ *Peter Blume: Retssystemet og juridisk metode*, 4. udg. (2020), s. 32f. og *Carsten Munk-Hansen: Retsvidenskabsteori*, 3. udg. (2022), s. 70f. og s. 211f.

⁹ *Jens Ole Rytter i Juristen*, årg. 2021, nr. 3, s. 119ff.

¹⁰ *Carsten Munk-Hansen: Retsvidenskabsteori*, 3. udg. (2022), s. 79ff. og *Peter Blume: Retssystemet og juridisk metode*, 4. udgave (2020), s. 346f.

¹¹ *Carsten Munk Hansen: Retsvidenskabsteori*, 3. udg. (2022), s. 79ff. og *Jakob von Holderstein Holtermann og Jens Ole Rytter: Kapitel 10 Retspolitik. Bidrag til Mikkel Jarle Christensen m.fl. (red.), De juridiske metoder – Ti bud* (2021), s. 222ff. anderledes *Jens Evald: Juridisk teori, metode og videnskab*, 2. udg. (2020), s. 177ff., som ikke mener, at retspolitisk metode er en del af den juridiske videnskab.

¹² *Peter Blume: Retssystemet og juridisk metode*, 4. udgave (2020), s. 346f.

¹³ *Eva Ersbøll m.fl.: Udlændingeret*, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 543, s. 564 og s. 722.

Udlændinge, der ikke er udvist, kan ligeledes udsendes. Et eksempel herpå er udlændinge uden lovligt opholdsgrundlag. I en sådan situation udsendes udlændingen, men udvises ikke, hvorfor der ikke fastsættes et indrejseforbud.¹⁴

Udvisning i medfør af udl §§ 22-24 eller 25 c sker ved dom efter anklagemyndighedens påstand, jf. udl § 49, stk. 1, 1. pkt.¹⁵ Er de materielle betingelser i udl §§ 22-24 eller 25 c opfyldt *kan* udlændingen udvises, hvorfor udlændingen ikke *skal* udvises. Dette skyldes, at der skal foretages en proportionalitetsafvejning af hensynene oplistet i udl §§ 24 a og 26.¹⁶ Der skal således foretages en toleddet prøvelse bestående af en vurdering af de materielle betingelser og en proportionalitetsafvejning.¹⁷ Denne prøvelse beskrives i det følgende.

2.2. Materielle betingelser

2.2.1. Trappestimodellen

Udvisning ved dom bygger på trappestimodellen. Det afgørende i henhold hertil er, hvor længe udlændingen har haft lovligt ophold i Danmark, samt hvilken straf udlændingen er idømt. Jo længere udlændingens lovlige ophold er, jo strengere krav er der til udvisning.¹⁸ Trappestimodellen er hjemlet i udl §§ 22, nr. 1-3, 23 og 24.

Udlændinge, som har haft lovligt ophold i Danmark i mere end 9 år – eller flygtninge med opholdstilladelse efter udl §§ 7 eller 8, stk. 1 og 2, som har haft lovligt ophold i mere end 8 år – kan udvises af grundene oplistet i udl § 22, nr. 1-3. Udlændinge omfattet heraf kan udvises, hvis udlændingen idømmes mindst 3 års ubetinget fængselsstraf, mindst 1 års ubetinget fængselsstraf for flere strafbare forhold, eller mindst 1 års ubetinget fængselsstraf og udlændingen tidligere er blevet idømt en ubetinget fængselsstraf i Danmark.¹⁹

Udlændinge, som har haft lovligt ophold i Danmark i mere end 5 år, men mindre end 9 år – eller flygtninge med opholdstilladelse efter udl §§ 7 eller 8, stk. 1 og 2, som har haft opholdstilladelse i mindre end 8 år – kan udvises af grundene oplistet i udl § 23. Bestemmelsen omfatter grundene oplistet i udl § 22, nr. 1-3. Derudover hjemler udl § 23 mulighed for udvisning, hvis udlændingen idømmes mindst 1 års ubetinget fængselsstraf, mindst 6 måneders ubetinget fængselsstraf for flere strafbare forhold, eller mindst 6 måneders ubetinget fængselsstraf og udlændingen tidligere er blevet idømt en ubetinget fængselsstraf i Danmark.²⁰

Udlændinge, som har haft lovligt ophold i Danmark i mindre end 5 år, kan udvises af grundene oplistet i udl § 24. Bestemmelsen hjemler mulighed for udvisning som følge af grundene oplistet i udl §§ 22, nr. 1-3 og 23, ligesom der er mulighed for udvisning, hvis udlændingen idømmes en betinget eller ubetinget frihedsstraf uanset dennes længde.²¹

Der er desuden hjemmel til udvisning i udl §§ 22, nr. 1-3, 23 og 24, hvis udlændingen idømmes anden strafferetlig retsfølge, der indebærer eller giver mulighed for frihedsberøvelse, for en lovovertrædelse, der ville have medført en straf af denne karakter eller varighed. Dette omfatter eksempelvis forvaring, anbringelse, behandlingsdomme, herunder ambulante behandlingsdomme med mulighed for indlæggelse eller anbringelse, mens ambulante behandlingsdomme uden mulighed for indlæggelse eller anbringelse ikke er omfattet.²²

¹⁴ Ibid. s. 543.

¹⁵ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 289.

¹⁶ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 565ff. og s. 621ff. og afhandlingens afsnit 2.3.

¹⁷ Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 4.1.

¹⁸ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 565.

¹⁹ Ibid. s. 566 og *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 293.

²⁰ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 566 og *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 293.

²¹ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 566 og *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 293.

²² Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 4.1.1.1. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 568. Dette har sammenhæng med udl § 50 a, se hertil afhandlingens afsnit 5.

Udlændinge er bedre beskyttet mod udvisning, jo længere de har haft lovligt ophold i Danmark. Denne beskyttelse udhules dog af undtagelserne til trappestimodelen, som hjemler en udvidet adgang til udvisning.²³

2.2.2. Undtagelser til trappestimodelen

Undtagelserne til trappestimodelen er hjemlet i udl § 22, nr. 4-8, og finder anvendelse på alle udlændinge uanset længden af deres lovlige ophold, jf. udl §§ 23, nr. 1 og 24, nr. 1.²⁴

Udlændinge kan udvises i medfør af udl § 22, nr. 4-8, hvis udlændingen idømmes en ubetinget fængselsstraf for følgende:

- narkotikakriminalitet eller -hæleri, jf. udl § 22, nr. 4²⁵
- menneskesmugling, jf. udl § 22, nr. 5²⁶
- en af de oplyste straffelovsovertrædelser i udl § 22, nr. 6²⁷
- ulovlig tvang eller trusler under henvisning til, at den pågældende har tvunget nogen til at indgå ægteskab mod eget ønske, jf. udl § 22, nr. 7²⁸ eller
- en af de oplyste bestemmelser i udl § 22, nr. 8 vedrørende våben m.v.²⁹

Udl § 22, nr. 4-8 er særlig relevant i praksis, da det er uden betydning, hvor længe udlændingen har haft lovligt ophold i Danmark eller hvor lang den idømte straf er.³⁰

Der er ligeledes hjemmel til udvisning i udl § 22, nr. 4-8, hvis udlændingen idømmes anden strafferetlig retsfølge, der indebærer eller giver mulighed for frihedsberøvelse, for en lovovertrædelse, der ville have medført en straf af denne karakter, eksempelvis forvaring, anbringelse eller ambulante behandlingsdomme med mulighed for indlæggelse eller anbringelse.³¹

Udl § 25 c indeholder desuden en udvidet adgang til udvisning ved dom. Bestemmelsen finder anvendelse, hvis udlændingen har opholdstilladelse som religiøs forkynder, jf. udl § 9 f. I så fald kan udlændingen udvises, hvis den pågældende findes skyldig i en af de oplyste straffelovsovertrædelser i udl § 25 c uanset længden af udlændingens lovlige ophold i Danmark og den idømte straf. Bestemmelsen er subsidiær, hvorfor den alene finder anvendelse, hvis der ikke er hjemmel til udvisning i udl §§ 22-24.³²

2.3. Proportionalitet

Den anden del af den toleddede prøvelse består i, at domstolene skal foretage en proportionalitetsafvejning, hvor hensynene, som taler for udvisning, skal afvejes over for hensynene, som taler imod udvisning.

²³ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 565f.

²⁴ *Ibid.* s. 568.

²⁵ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 294f. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 569.

²⁶ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 295 og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 569ff.

²⁷ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 295ff. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 572ff.

²⁸ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 297 og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 580.

²⁹ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 297 og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 580f.

³⁰ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 294 og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 568f.

³¹ Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 4.1.1.1. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 568. Dette har sammenhæng med udl § 50 a, se hertil afhandlingens afsnit 5.

³² Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 4.1.1.2. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 595f.

Udl § 24 a hjemler hensyn, som er udvisningsbegrundende, og dermed taler for udvisning. Bestemmelsen finder anvendelse i alle sager, hvor der er hjemmel til udvisning ved dom.³³

Udl § 26 hjemler udvisningsbegrænsende hensyn. Det vil sige hensyn, som taler imod udvisning.

Hensynene oplyst i udl § 26, stk. 1 er ikke udtømmende, og det følger af ordlyden af udl § 26, stk. 1, at denne finder anvendelse, hvis der er hjemmel til administrativ udvisning, jf. udl §§ 25 a-25 b eller udvisning ved dom, jf. udl § 25 c.³⁴

Udl § 26, stk. 1, nr. 2 hjemler, at der blandt andet skal tages hensyn til, om udvisningen må antages at virke særlig belastende på grund af udlændingens helbredstilstand.

Udl § 26, stk. 1, nr. 6 hjemler, at domstolene ikke skal tage hensyn til asylbegrundende forhold under straffesagen.³⁵ Dette skyldes, at ved udvisning ved dom af udlændinge, der har haft opholdstilladelse efter udl §§ 7 eller 8, stk. 1 eller 2, foretager udlændingemyndighederne en vurdering af, om udlændingen vil lide overlast ved udsendelse som følge af asylbegrundende forhold, medmindre udlændingen samtykker i udsendelsen, jf. udl § 31, jf. § 49 a.³⁶ Helbredsmæssige forhold er ikke asylbegrundende forhold, idet udlændinge ikke kan få opholdstilladelse i medfør af udl §§ 7, stk. 1 og 2, eller 8, stk. 1 og 2 grundet helbredsmæssige forhold. Denne persongruppe kan derimod søge om humanitær opholdstilladelse, jf. udl § 9 b.³⁷ Udl § 26, stk. 1, nr. 6 hjemler derfor, at domstolene under straffesagen skal vurdere, om udvisningen må antages at virke særlig belastende grundet udlændingens helbredsmæssige forhold, hvilket udl § 26, stk. 1, nr. 2 ligeledes hjemler.³⁸

Udl § 26, stk. 2 hjemler, at hvis de materielle betingelser for udvisning ved dom i udl §§ 22-24 eller administrativ udvisning i udl § 25 er opfyldt, skal udlændingen udvises, medmindre dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.³⁹

Udl blev ændret ved lov nr. 469 af 14. maj 2018, og i den forbindelse blev der fremsat retningslinjer for, hvornår udvisning med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.⁴⁰ Disse retningslinjer er koncentreret om, hvornår udvisning vil være i strid med EMRK art. 8. Ved vurderingen af, om udvisning vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, skal det ligeledes vurderes, om udvisningen vil være i strid med andre internationale forpligtelser.⁴¹ Udl § 26, stk. 2 er således ikke afgrænset til EMRK art. 8.⁴²

De oplyste hensyn i udl § 26, stk. 1 skal dog i stort omfang indgå i vurderingen efter stk. 2, idet hensynene i stk. 1 afspejler hensyn, som ifølge Danmarks internationale forpligtelser skal indgå i proportionalitetsvurderingen. Lovteknisk skal domstolene ikke henvise til udl § 26, stk. 1, men derimod til udl § 26, stk. 2, hvis udvisning er hjemlet i udl §§ 22-24 eller 25.⁴³

Ifølge udl § 26, stk. 2 kan udvisning således være begrænset af Danmarks internationale forpligtelser, eksempelvis EMRK art. 3.⁴⁴ I det følgende undersøges EMRK art. 3's betydning i sager vedrørende udsendelse af syge udlændinge.

³³ Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 4.1.2.3.

³⁴ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 621ff. og Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 4.1.2.2.

³⁵ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 667ff.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ FT 2001-02 (2. samling), tillæg A, L 152 som fremsat, s. 3964 og Flygtningenævnet, Formandskabet, 12. beretning (2003), s. 62.

³⁸ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 642.

³⁹ Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 4.1.2.1., *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 621ff. og *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 299ff. Udl § 25 omtales ikke nærmere i nærværende afhandling.

⁴⁰ FT 2017-18, tillæg A, L 156 som fremsat, s. 3ff.

⁴¹ *Ibid.* s. 4 og FT 2016-17, tillæg A, L 49 som fremsat, s. 6.

⁴² *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 544ff. og s. 653.

⁴³ *Ibid.* s. 566f. og s. 623.

⁴⁴ *Ibid.* s. 544ff. og s. 653.

3. EMRK art. 3 med fokus på udsendelse af syge udlændinge

Udgangspunktet om at Danmark kan udvise udlændinge, er begrænset af Danmarks internationale forpligtelser. Følgende afsnit indeholder en identifikation og analyse af, hvordan EMRK art. 3 begrænser muligheden for at udsende syge udlændinge, idet dette har betydning ved vurderingen af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold.

3.1. Generelt om EMRK

I 1950 underskrev Europarådets medlemmer EMRK, som trådte i kraft i 1953.⁴⁵ Samme år tiltrådte Danmark EMRK, som blev en del af dansk ret i 1992.⁴⁶

EMRK sikrer hovedsagligt friheds- og menneskerettigheder.⁴⁷ Andre rettigheder, herunder socioøkonomiske rettigheder, er som udgangspunkt ikke beskyttet.⁴⁸

EMD skal sikre konventionsstaternes overholdelse af EMRK, jf. EMRK art. 19, ligesom EMD bidrager til fortolkning af konventionen gennem deres afgørelser.⁴⁹

3.1.1. EMRK art. 3

EMRK art. 3 har følgende ordlyd:

”Prohibition of torture

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.”⁵⁰

EMRK art. 3 indeholder et forbud mod mishandling, som enten kan bestå i tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. For at mishandlingen er omfattet af EMRK art. 3, skal mishandlingen være af en vis intensitet.⁵¹ Det beror på en konkret vurdering, om der er tale om tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.⁵²

Der skal foreligge en høj grad af smerte eller lidelse, som enten kan være fysisk eller psykisk, før mishandlingen kan være omfattet af tortur-begrebet i EMRK art. 3.⁵³ Derudover skal der som udgangspunkt være et formål med mishandlingen, hvilket dog kan fraviges efter omstændighederne.⁵⁴ Er mishandlingen ikke omfattet af tortur-begrebet, kan mishandlingen være omfattet af umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf i EMRK art. 3. Nedgøres den pågældende, og er smerten af lavere intensitet, er der tale om nedværdigende behandling eller straf. Er smerten af højere intensitet, er der tale om umenneskelig behandling eller straf, uagtet den pågældende nedgøres.⁵⁵

EMRK art. 3 har ekstraterritorial virkning. Det betyder, at udover at beskytte mod behandling i strid med EMRK art. 3 i en konventionsstat, må konventionsstaten ikke udsende personer til en stat, hvis der er risiko for, at den pågældende vil blive udsat for behandling i strid med EMRK art. 3 i modtagerstaten,

⁴⁵ *Jens Elo Rytter*: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udg. (2021), s. 24 og s. 52.

⁴⁶ *Ibid.* s. 52.

⁴⁷ *Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen og Jens Vedsted-Hansen*: Folkeret og menneskerettigheder (2019), s. 213f.

⁴⁸ *Jon Fridrik Kjølbro*: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udg. (2023), s. 298.

⁴⁹ *Jens Elo Rytter*: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udg. (2021), s. 78f. og *Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen og Jens Vedsted-Hansen*: Folkeret og menneskerettigheder (2019), s. 219ff.

⁵⁰ Det er alene den engelske og franske udgave af EMRK, der er autentisk. (Udh. her).

⁵¹ *Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen og Jens Vedsted-Hansen*: Folkeret og menneskerettigheder (2019), s. 262.

⁵² *Ibid.*

⁵³ *Jens Elo Rytter*: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udg. (2021), s. 135.

⁵⁴ *Ibid.* og *Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen og Jens Vedsted-Hansen*: Folkeret og menneskerettigheder (2019), s. 264ff.

⁵⁵ *Jens Elo Rytter*: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udg. (2021), s. 133ff. og *Peer Lorenzen m.fl.*: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kommenteret – Art. 1 – 9, 3. udg. (2011), s. 188ff.

eller hvis der er risiko for, at modtagerstaten sender personen videre til et land, hvor den pågældende risikerer behandling i strid med EMRK art. 3.⁵⁶

Bestemmelsen er absolut, jf. EMRK art. 15, stk. 2 og som fastslået af EMD. EMRK art. 3 kan derfor ikke fraviges.⁵⁷

EMD har fastslået, at udsendelse af en alvorligt syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3. Dette undersøges i det følgende.

3.1.2. EMRK art. 3 og udsendelse af syge udlændinge

EMRK sikrer som udgangspunkt ikke socioøkonomiske rettigheder, eksempelvis ret til lægebehandling.⁵⁸ Udlændinge har derfor som udgangspunkt ikke krav på ret til ophold i en konventionsstat for at modtage behandling dér.⁵⁹ EMD har imidlertid fastslået, at udsendelse af en alvorligt syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3, hvis udlændingen ikke har adgang til relevant behandling i modtagerstaten.⁶⁰

Er udsendelse af en alvorligt syg udlænding i strid med EMRK art. 3, er modtagerstaten ikke ansvarlig herfor, men derimod er det behandlingen som følge af sygdommen, der medfører at udsendelse vil være i strid med EMRK art. 3. Tærsklen for, hvornår udsendelse af en alvorligt syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3, er derfor høj.⁶¹

Modtager udlændingen behandling i opholdsstaten, vil udsendelse ikke være i strid med EMRK art. 3, hvis udlændingen har adgang til relevant behandling i modtagerstaten – heller ikke, hvis behandlingen i opholdsstaten er bedre end i modtagerstaten.⁶² Udsendelse af en alvorligt syg udlænding vil derimod være i strid med EMRK art. 3, såfremt der foreligger exceptionelle omstændigheder, hvor tvivlende humanitære grunde kræver, at udlændingen ikke udsendes.⁶³

Er det behæftet med alvorlig usikkerhed, om udlændingen har adgang til relevant behandling i modtagerstaten, kan opholdsstaten udsende udlændingen, hvis modtagerstaten giver en individuel og tilstrækkelig garanti for, at udlændingen vil have adgang til relevant behandling i modtagerstaten.⁶⁴

I det følgende vil fire domme fra EMD blive beskrevet, hvorefter det ud fra disse vil blive analyseret og identificeret, hvilke momenter EMD tillægger betydning ved vurderingen af, om udsendelse af en syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3.

⁵⁶ Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udg. (2023), s. 369, Jens Elo Rytter: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udg. (2021), s. 145 og Louise Halleskov Storgaard i U.2017B.221, s. 221.

⁵⁷ Bjørn Dilou Jacobsen m.fl.: Udlændingeret, 4. udg. (2017), s. 288f. og Jens Elo Rytter: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udg. (2021), s. 129f. og s. 146.

⁵⁸ Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udg. (2023), s. 298.

⁵⁹ Bilal Khan i From D v. U.K. to Paposhvili v. Belgium: Assessing the Strasbourg Court's legal and institutional approach to the expulsion of seriously ill migrants under article 3 of the European Convention on Human Rights, s. 236, Louise Halleskov Storgaard i U.2017B.221, s. 225f. og Paposhvili mod Belgien, præmis 188ff.

⁶⁰ Jens Elo Rytter: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udg. (2021), s. 149ff., Paposhvili mod Belgien, præmis 183 og afhandlingens afsnit 3.2. og 3.3.

⁶¹ Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udg. (2023), s. 384f., Jacobs, White, and Ovey: The European Convention on Human Rights, 8. udg. (2021), s. 198 og Vladislava Stoyanova i How Exceptional Must "Very Exceptional" Be? Non-Refoulement, Socio-Economic Deprivation, and Paposhvili v Belgium, s. 601.

⁶² Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udg. (2023), s. 385.

⁶³ Paposhvili mod Belgien, præmis 183.

⁶⁴ Ibid. præmis 191.

3.2. Retspraksis fra EMD vedrørende udsendelse af syge udlændinge

3.2.1. D. mod the United Kingdom⁶⁵

D. mod the United Kingdom var den første afgørelse, hvor EMD fastslog, at udsendelse af en syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3 grundet udsendelsens helbredsmæssige konsekvenser.⁶⁶

D var statsborger i Saint Kitts og kom til Storbritannien i 1993. Samme år blev D idømt 6 års fængsel og udvist for bestandig grundet narkotikakriminalitet. Under afsoningen udviklede D HIV, som efterfølgende udviklede sig til AIDS. D blev erklæret terminal i 1996. Samme år klagede D til EMD og gjorde gældende, at han ikke havde adgang til relevant behandling i hjemlandet, ligesom han ikke havde slægtninge i hjemlandet, der kunne tage sig af ham. D mente, at udsendelse til Saint Kitts ville være i strid med EMRK art. 3.⁶⁷ Det blev oplyst, at D havde en fætter i Saint Kitts, og at D modtog behandling og støtte i Storbritannien.⁶⁸

Kammeret fastslog, at EMRK art. 3 også finder anvendelse, selvom myndighederne i modtagerstaten ikke direkte eller indirekte er ansvarlige for, at udsendelse vil være i strid med EMRK art. 3.⁶⁹

Kammeret lagde til grund, at hvis D blev udsendt, ville der være alvorlig risiko for, at D ville opleve tilbagegang i sin helbredstilstand, ligesom der ville være alvorlig risiko for reduktion af D's restlevetid. Kammeret fandt således, at der var risiko for, at D ville dø under foruroligende omstændigheder, hvis han blev udsendt, hvilket kunne sidestilles med umenneskelig behandling. Udsendelse af D til Saint Kitts ville derfor være i strid med EMRK art. 3.⁷⁰ Kammeret lagde vægt på, at D var terminal, og at han alene havde livskvalitet grundet den behandling og støtte, som han modtog i Storbritannien.⁷¹ D ville derfor blive udsat for akutte psykiske og fysiske lidelser ved udsendelse, eftersom der blandt andet ikke var ordentlige sundhedsforhold eller behandlingsmuligheder i Saint Kitts. Endelig bemærkede Kammeret, at det ikke var bevist, at D havde pårørende, der kunne tage sig af ham i hjemlandet trods oplysning om, at D havde en fætter i Saint Kitts.⁷²

3.2.2. N. mod the United Kingdom⁷³

N var født i Uganda i 1974 og kom til Storbritannien i 1998. N var diagnosticeret med HIV, som udviklede sig til AIDS. Storbritannien afviste N's anmodning om asyl i 2001, hvorefter N indbragte sagen for EMD, idet hun gjorde gældende, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3 grundet manglende adgang til behandling i Uganda.⁷⁴

N modtog behandling i Storbritannien, og som følge heraf var hendes helbred stabilt. Hvis behandlingen blev afbrudt, ville N's tilstand blive værre, og hun ville dø inden for få år.⁷⁵ Der var mulighed for medicinsk behandling i Uganda, men behandlingen var kun tilgængelig for halvdelen af patienter med N's diagnose.⁷⁶

⁶⁵ Ansøgningsnummer 30240/96, afsagt 2. maj 1997.

⁶⁶ *Alan Desmond* i *From D v UK to Paposhvili v Belgium: the evolving meaning of "very exceptional" in the Strasbourg Court's article 3 medical expulsion jurisprudence and its reception in Council of Europe Member States*, s. 7, *Bilal Khan* i *From D v. U.K. to Paposhvili v. Belgium: Assessing the Strasbourg Court's legal and institutional approach to the expulsion of seriously ill migrants under article 3 of the European Convention on Human Rights*, s. 226, *Meredith Heim* i *Debunking the deathbed analysis: Exploring a new approach to article 3 health cases*, s. 98 og *Louise Halleskov Storgaard* i *U.2017B.221*, s. 222.

⁶⁷ D. mod the United Kingdom, præmis 6ff.

⁶⁸ Ibid. præmis 18f.

⁶⁹ Ibid. præmis 49.

⁷⁰ Ibid. præmis 52ff.

⁷¹ Ibid. præmis 51.

⁷² Ibid. præmis 52.

⁷³ Ansøgningsnummer 26565/05, afsagt den 27. maj 2008.

⁷⁴ N. mod the United Kingdom, præmis 3 og 8ff.

⁷⁵ Ibid. præmis 17.

⁷⁶ Ibid. præmis 19.

Storkammeret anerkendte, at N's livskvalitet og restlevetid ville blive påvirket ved udsendelse. Storkammeret fandt, – med stemmerne 14 mod 3 – at der ikke forelå omstændigheder, som medførte, at udsendelse af N til Uganda ville være i strid med EMRK art. 3.⁷⁷ Storkammeret lagde vægt på, at N ikke var terminal, at der var behandlingsmuligheder i Uganda, og at N havde familie i Uganda. Det var dog usikkert, hvorvidt N havde adgang til behandlingen, ligesom det var usikkert, om N's familie kunne tage vare på hende.⁷⁸

Storkammeret bemærkede dog også følgende:

*”The Court does not exclude that there may be other very exceptional cases where the humanitarian considerations are equally compelling. However, it considers that it should maintain the high threshold set in D. v. the United Kingdom and applied in its subsequent case-law [...]”*⁷⁹

Storkammeret udelukkede således ikke, at der kan opstå situationer, hvor udsendelse af en syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3 i andre tilfælde end hvor udlændingen er terminal, men at dette kræver exceptionelle omstændigheder og har undtagelsens karakter. Storkammeret bemærkede, at det er nødvendigt med en restriktiv praksis på området, idet en lempeligere praksis kan få økonomiske konsekvenser for konventionsstaterne, ligesom formålet med EMRK ikke er beskyttelse af socioøkonomiske rettigheder, men derimod friheds- og menneskerettigheder.⁸⁰

Derudover anerkendte Storkammeret, at EMRK art. 3 beskytter mod handlinger, som modtagerstaten ikke direkte eller indirekte er ansvarlig for, men at tærsklen for, hvornår EMRK art. 3 er overtrådt i sådanne situationer, er høj.⁸¹

3.2.3. Paposhvili mod Belgien⁸²

Paposhvili var georgisk statsborger og født i 1958. Paposhvili kom til Belgien som 40-årig, men fik ikke forlænget sin opholdstilladelse grundet kriminalitet.⁸³ Paposhvili gjorde gældende, at udsendelse til Georgien ville være i strid med EMRK art. 3, idet han ikke havde adgang til behandling i hjemlandet.⁸⁴

Paposhvili led af leukæmi, hvilket han modtog behandling for i Storbritannien. Diagnosen var livstruende, og hvis behandlingen blev afbrudt, ville Paposhvili have få måneder tilbage at leve i.⁸⁵ Paposhvili var også diagnosticeret med tuberkulose og hepatitis, ligesom han var lam i den ene arm. Disse lidelser modtog Paposhvili ligeledes behandling for.⁸⁶

Sagen blev indbragt for Kammeret, som fastslog, at udsendelse ikke ville være i strid med EMRK art. 3. Kammeret lagde afgørende vægt på, at Paposhvilis helbredstilstand var stabil, ligesom Paposhvili teoretisk havde adgang til behandling i hjemlandet. Kammeret bemærkede, at det forhold, at Paposhvilis restlevetid ville blive reduceret ved udsendelse, ikke kunne medføre, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3.⁸⁷

Sagen blev indbragt for Storkammeret, som præciserede, hvornår der kan være tale om exceptionelle omstændigheder, som medfører at udsendelse af en syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3:

⁷⁷ Ibid. præmis 50f.

⁷⁸ Ibid. præmis 46ff.

⁷⁹ Ibid. præmis 43 (udh. her).

⁸⁰ Ibid. præmis 44.

⁸¹ Ibid. præmis 43.

⁸² Ansøgningsnummer 41738/10, afsagt den 13. december 2016.

⁸³ Paposhvili mod Belgien, præmis 10f. og 23ff.

⁸⁴ Ibid. præmis 3.

⁸⁵ Ibid. præmis 34ff.

⁸⁶ Ibid. præmis 49ff.

⁸⁷ Ibid. præmis 135ff.

”The Court considers that the “other very exceptional cases” within the meaning of the judgment in N. v. the United Kingdom (§ 43) which may raise an issue under Article 3 should be understood to refer to situations involving the removal of a seriously ill person in which substantial grounds have been shown for believing that he or she, although not at imminent risk of dying, would face a real risk, on account of the absence of appropriate treatment in the receiving country or the lack of access to such treatment, of being exposed to a serious, rapid and irreversible decline in his or her state of health resulting in intense suffering or to a significant reduction in life expectancy.”⁸⁸

Storkammeret fastslog således, at det ikke er et krav, at udlændingen er terminal, før udsendelse af en syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3, men at det er et krav, at udlændingen er alvorligt syg.

Storkammeret bemærkede videre, at *”The authorities must also consider the extent to which the individual in question will actually have access to this care and these facilities in the receiving State.”*⁸⁹ Det er derfor ikke afgørende, om behandlingen teoretisk er tilgængelig i modtagerstaten, ligesom det ikke er afgørende, om behandlingsniveauet i modtagerstaten er på samme niveau som i opholdsstaten.⁹⁰ Det er derimod afgørende, om relevant behandling reelt er tilgængelig for udlændingen henset til geografi og økonomi. Derudover er det af betydning, om udlændingen har pårørende i modtagerstaten, som kan tage sig af udlændingen ved udsendelse.⁹¹

Storkammeret slog fast, at sager vedrørende udsendelse af alvorligt syge udlændinge omhandler statens negative forpligtelse efter EMRK art. 3.⁹² Konventionsstaterne har derfor ikke en positiv forpligtelse til at yde behandling til udlændinge, men derimod skal konventionsstaterne sikre, at udlændinge ikke udsættes for behandling i strid med EMRK art. 3 ved udsendelse.⁹³

Det blev desuden bemærket, at hvis der er alvorlig tvivl om, hvorvidt udlændingen vil blive udsat for behandling i strid med EMRK art. 3 ved udsendelse, kan konventionsstaten indhente en tilstrækkelig og individuel garanti fra modtagerstaten om, at udlændingen vil have adgang til relevant behandling i modtagerstaten, hvorefter udlændingen kan udsendes.⁹⁴

I den konkrete sag fastslog Storkammeret, at udsendelse af Paposhvili til Georgien ville være i strid med EMRK art. 3. Storkammeret begrundede dette med, at Belgien ikke havde løftet bevisbyrden for, at udsendelse ikke ville være i strid med EMRK art. 3.⁹⁵

I sagen præciserede EMD anvendelsesområdet af EMRK art. 3 i sager vedrørende udsendelse af syge udlændinge. EMD fastholdt, at der skal være tale om exceptionelle omstændigheder, men fastslog, at det ikke er et krav, at udlændingen er terminal, men derimod at udlændingen skal være alvorligt syg. Derudover slog EMD entydigt fast, at det ikke er tilstrækkeligt, at behandlingen teoretisk er tilgængelig for udlændingen, men at relevant behandling reelt skal være tilgængelig for udlændingen.

3.2.4. Savran mod Danmark⁹⁶

I Savran mod Danmark tog EMD stilling til, om udsendelse af en psykisk syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3.

⁸⁸ Ibid. præmis 183 (udh. her).

⁸⁹ Ibid. præmis 190 (udh. her).

⁹⁰ Ibid. præmis 189.

⁹¹ Ibid. præmis 190.

⁹² Ibid. præmis 188f.

⁹³ *Bilal Khan* i *From D v. U.K. to Paposhvili v. Belgium: Assessing the Strasbourg Court’s legal and institutional approach to the expulsion of seriously ill migrants under article 3 of the European Convention on Human Rights*, s. 236.

⁹⁴ *Paposhvili mod Belgien*, præmis 191.

⁹⁵ Ibid. præmis 202ff.

⁹⁶ Ansøgningsnummer 57467/15, afsagt den 7. december 2021.

Savran var tyrkisk statsborger, født i 1985 og indrejst i Danmark som 6-årig. I 2009 blev Savran dømt for grov vold og udvist for bestandig. Savran led af paranoid skizofreni, hvorfor han blev idømt en foranstaltningsdom.⁹⁷

Ved vurderingen af om Savrans foranstaltningsdom skulle ændres, skulle det vurderes, hvorvidt Savran kunne eller skulle udsendes til Tyrkiet, jf. udl § 50 a, stk. 1.⁹⁸ Savran gjorde gældende, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3, da han ikke havde adgang til relevant behandling i Tyrkiet.⁹⁹

Landsretten opretholdt Savrans udvisningsdom, idet landsretten lagde afgørende vægt på, at han havde adgang til relevant behandling på tyrkiske hospitaler eller private sundhedsklinikker mod betaling med mulighed for tilskud.¹⁰⁰ Savran indbragte herefter sagen for EMD.

Sagen blev først indbragt for Kammeret, som på baggrund af principperne fastslået i Paposhvili mod Belgien fandt, at udsendelse af Savran ville være i strid med EMRK art. 3. Savran havde mulighed for at modtage behandling i Tyrkiet, men henset til, at det var afgørende, at Savran havde en fast kontaktperson, og at Savran ikke havde pårørende i udsendelsesområdet, fandt Kammeret, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3.¹⁰¹

Sagen blev herefter indbragt for Storkammeret, som ligeledes bekræftede principperne fastslået i Paposhvili mod Belgien.¹⁰²

Med stemmerne 16 mod 1 fastslog Storkammeret, at udsendelse af Savran ikke ville være i strid med EMRK art. 3, eftersom skizofreni ikke i sig selv udgør en alvorlig sygdom i EMRK art. 3's forstand.¹⁰³ Savran var velbehandlet og havde forståelse for sin sygdom. Det forhold at det under sagen blev oplyst, at der var risiko for tilbagefald af psykotiske symptomer ved behandlingsophør og dermed risiko for, at Savran kunne udgøre en fare for sig selv og andre ved behandlingsophør, kunne ikke føre til, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3. Som følge heraf undersøgte Storkammeret ikke, om Savran havde adgang til relevant behandling i Tyrkiet.¹⁰⁴

Storkammeret fandt derimod, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 8, hvilket dog ikke omtales i nærværende afhandling.¹⁰⁵

3.3. Gældende ret på området i lyset af de fire afgørelser

N. mod the United Kingdom, Paposhvili mod Belgien og Savran mod Danmark er afsagt af Storkammeret og har derfor større præjudikatværdi end D. mod the United Kingdom. Trods dette er D. mod the United Kingdom interessant, da afgørelsen var den første, hvor EMD tog stilling til, hvorvidt udsendelse af en syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3. N. mod the United Kingdom og Savran mod Danmark er truffet med dissens, hvilket ligeledes påvirker præjudikatværdien. Da dissensen ikke er markant, skal dette alene tillægges mindre betydning.

EMD fastslog i D. mod the United Kingdom, at selvom myndighederne i Saint Kitts hverken direkte eller indirekte var ansvarlige for, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3, fandt bestemmelsen alligevel anvendelse, såfremt der forelå exceptionelle omstændigheder. EMD fandt, at der forelå exceptionelle omstændigheder i sagen. Det blev tillagt afgørende vægt, at D var terminal, og at der ikke var garanti for behandling i Saint Kitts. Derudover lagde EMD vægt på, at D ikke havde pårørende i Saint Kitts. Der var derfor risiko for, at D ville dø under foruroligende omstændigheder ved udsendelse, hvilket kunne sidestilles med umenneskelig behandling.

⁹⁷ Savran mod Danmark, præmis 10ff.

⁹⁸ Afhandlingens afsnit 5.

⁹⁹ Savran mod Danmark, præmis 3.

¹⁰⁰ Ibid. præmis 64ff.

¹⁰¹ Ibid. præmis 86ff.

¹⁰² Ibid. præmis 133.

¹⁰³ Ibid. præmis 141.

¹⁰⁴ Ibid. præmis 142ff.

¹⁰⁵ Ibid. præmis 202.

I N. mod the United Kingdom præciserede EMD anvendelsen af EMRK art. 3 i sager vedrørende udsendelse af syge udlændinge. EMD fastslog, at det er afgørende, om udlændingen teoretisk har adgang til behandling i modtagerstaten, og om udlændingen har et netværk i modtagerstaten. EMD bekræftede, at det som udgangspunkt er terminale udlændinge, der er omfattet af beskyttelsen i EMRK art. 3. Domstolen åbnede dog op for, at EMRK art. 3 kan finde anvendelse, desuagtet udlændingen ikke er terminal. Domstolen konkretiserede dog ikke, hvornår dette kan være tilfældet. I sagen tillagde EMD det afgørende betydning, at N var terminal, samt at N teoretisk havde adgang til behandling og pleje i modtagerstaten. Afgørelsen bekræftede derfor principperne og den restriktive fortolkning fastlagt i D. mod the United Kingdom.¹⁰⁶

Paposhvili mod Belgien er en betydningsfuld afgørelse på området. I sagen udvidede EMD anvendelsesområdet af EMRK art. 3, idet domstolen gjorde op med den restriktive fortolkning af, hvornår udsendelse af en syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3. Domstolen anerkendte, at det er et krav, at der foreligger exceptionelle omstændigheder. EMD præciserede dog, at alvorligt syge udlændinge tillige kan være beskyttet af EMRK art. 3 ved udsendelse, såfremt udlændingen:

*"[...] would face a real risk, on account of the absence of appropriate treatment in the receiving country or the lack of access to such treatment, of being exposed to a serious, rapid and irreversible decline in his or her state of health resulting in intense suffering or to a significant reduction in life expectancy."*¹⁰⁷

Det beror på en konkret vurdering i den enkelte sag, hvordan "serious, rapid and irreversible decline" og "significant reduction in life expectancy" skal fortolkes. Fortolkningen heraf skal være dynamisk og ske i lyset af nutidens forhold.¹⁰⁸

EMD foretog således en præcisering af, hvornår ikke-terminale udlændinge kan være omfattet af EMRK art. 3 ved udsendelse, ligesom EMD skærpede konventionsstaternes undersøgelsespligt, idet EMD fastslog, at konventionsstaterne på baggrund af økonomiske og geografiske forhold skal vurdere, hvorvidt udlændingen reelt har adgang til relevant behandling i modtagerstaten.¹⁰⁹

I Savran mod Danmark bekræftede EMD principperne som fastslået i Paposhvili mod Belgien. Derudover bemærkede EMD, at det forhold, at udlændingen lider af paranoid skizofreni, ikke i sig selv udgør en alvorlig sygdom i EMRK art. 3's forstand. Hvis udlændingen lider af skizofreni, skal der foreligge andre momenter, der tillige taler mod udsendelse. EMD bemærkede ikke, om dette gælder ved samtlige psykiske sygdomme, dele heraf eller alene ved skizofreni.

På baggrund af ovenstående fire afgørelser kan det fastslås, at der er sket en udvikling af anvendelsesområdet af EMRK art. 3 vedrørende udsendelse af syge udlændinge. D. mod the United Kingdom og N. mod the United Kingdom illustrerer en restriktiv praksis på området, mens Paposhvili mod Belgien og Savran mod Danmark illustrerer udviklingen af en lempeligere praksis.¹¹⁰ I D. mod the United Kingdom fastslog EMD, at udsendelse af terminale udlændinge kan være i strid med EMRK art. 3. EMD afviste dog anvendelsen af en lempeligere praksis på området i N. mod the United Kingdom. Lempelsen

¹⁰⁶ Louise Halleskov Storgaard i U.2017B.221, s. 222.

¹⁰⁷ Paposhvili mod Belgien, præmis 183 (udh. her).

¹⁰⁸ Bilal Khan i From D v. U.K. to Paposhvili v. Belgium: Assessing the Strasbourg Court's legal and institutional approach to the expulsion of seriously ill migrants under article 3 of the European Convention on Human Rights, s. 239f., Meredith Heim i Debunking the deathbed analysis: Exploring a new approach to article 3 health cases, s. 96 og Louise Halleskov Storgaard, Ole Terkelsen og Jens Vedsted-Hansen: Folkeret og menneskerettigheder (2019), s. 219ff.

¹⁰⁹ Paposhvili mod Belgien, præmis 190, Peter Vedel Kessing i EU-Ret & Menneskeret, årg. 24, nr. 1 (2017), s. 4ff., Alan Desmond i From D v UK to Paposhvili v Belgium: the evolving meaning of "very exceptional" in the Strasbourg Court's article 3 medical expulsion jurisprudence and its reception in Council of Europe Member States, s. 10f. og Louise Halleskov Storgaard i U.2017B.221, s. 226.

¹¹⁰ Jacobs, White, and Ovey: The European Convention on Human Rights, 8. udg. (2021), s. 200.

kom dog i Paposhvili mod Belgien og blev bekræftet i Savran mod Danmark.¹¹¹ Praksis på området er dog fortsat restriktiv, idet det er en betingelse, at der foreligger exceptionelle omstændigheder og alvorlig sygdom. En stor del af bevisbyrden påhviler dog konventionsstaterne, idet udlændingen skal sandsynliggøre, at udsendelse vil være i strid med EMRK art. 3, hvorefter konventionsstaten skal bevise, at dette ikke er tilfældet.¹¹² Ud fra ovenstående afgørelser kan det udledes, at ved vurderingen af, hvorvidt udsendelse af en syg udlænding vil være i strid med EMKR art. 3, tillægger EMD følgende momenter betydning:

- om udlændingen er terminalt syg
- hvis udlændingen ikke er terminalt syg, om udlændingen er alvorligt syg, og om udsendelse vil medføre alvorlig, hurtig og uoprettelig forværring af helbredstilstanden med intense lidelser eller væsentlig reduktion af levetiden
- om der er mulighed for relevant behandling i modtagerstaten, herunder om behandlingen reelt er tilgængelig for udlændingen henset til økonomi og geografi, og
- om udlændingen har pårørende i modtagerstaten, som kan tage sig af udlændingen ved udsendelse.

Det afgørende er således, hvilke helbredsmæssige konsekvenser udsendelse vil medføre.¹¹³

Ovenstående belyser, hvordan EMRK art. 3 begrænser muligheden for at udvise syge udlændinge. De danske domstole skal tillægge momenterne betydning ved vurderingen af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl § 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, idet Danmarks internationale forpligtelser begrænser muligheden for at udvise syge udlændinge.

4. Ophævelse af udvisningsdomme i medfør af udl § 50

En tredjelandstatsborger, som er udvist ved dom, jf. udl § 49, stk. 1, kan begære udvisningen indbragt for retten med henblik på ophævelse heraf, jf. udl § 50, stk. 1. I det følgende beskrives hjemmelsgrundlaget herfor.

4.1. Indledende

Udl § 50, stk. 1 hjemler, at udlændinge udvist ved dom kan begære fornyet retlig prøvelse af udvisningsdommen. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Er udvisning efter § 49, stk. 1, ikke iværksat, kan en udlænding, som påberåber sig, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, begære spørgsmålet om udvisningens ophævelse, herunder indrejseforbuddets varighed, jf. § 32, stk. 10, indbragt for retten ved anklagemyndighedens foranstaltning. Begæring herom kan, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, fremsættes tidligst 6 måneder og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat. Fremsættes begæringen senere, kan retten beslutte at behandle sagen, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig” (udh. her).

Udl § 50 var en del af hovedloven, men fik sin gældende ordlyd ved lov nr. 919 af 21. juni 2022.¹¹⁴ Bestemmelsen blev indført, da det blev mødt med kritik, at afgørelse om udvisning træffes under straffesagen.¹¹⁵ Baggrunden for kritikken var, at der kan gå lang tid før udsendelse iværksættes, – særligt

¹¹¹ Bilal Khan i From D v. U.K. to Paposhvili v. Belgium: Assessing the Strasbourg Court’s legal and institutional approach to the expulsion of seriously ill migrants under article 3 of the European Convention on Human Rights, s. 245.

¹¹² Paposhvili mod Belgien, præmis 183 og 187 og Meredith Heim i Debunking the deathbed analysis: Exploring a new approach to article 3 health cases, s. 101.

¹¹³ Paposhvili mod Belgien, præmis 188.

¹¹⁴ Hovedloven: Lov nr. 226 af 8. juni 1983.

¹¹⁵ Betænkning nr. 968 (1982), s. 212f.

hvis udlændingen idømmes en langvarig frihedsstraf – idet udlændingen som udgangspunkt skal afsone sin frihedsstraf i Danmark inden udsendelse.¹¹⁶ Ved indførelsen af udl § 50 er der således mulighed for en fornyet retlig prøvelse af udvisningsdommen i tidsmæssig tilknytning til tidspunktet for løsladelsen – og dermed også udsendelsen.¹¹⁷

Retsvirkningen af at en udvisningsdom ophæves, jf. udl § 50, stk. 1 er, at udlændingen generhverver sit oprindelige opholdsgrundlag.¹¹⁸

Prøvelsen efter udl § 50, stk. 1 er ikke obligatorisk, hvorfor udlændingen skal fremsætte begæring herom. Dette modsat udl § 50 a, som hjemler en obligatorisk prøvelse.¹¹⁹ Derudover er det en betingelse, at udvisning er sket ved dom, jf. udl § 49, stk. 1, at udsendelsen endnu ikke er iværksat, at fristerne i udl § 50, stk. 1, 2. pkt. som udgangspunkt er overholdt, og at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold. Disse betingelser omtales i det følgende.

4.2. Betingelser

4.2.1. Udvisning ved dom og endnu ikke iværksat udsendelse

Udl § 50, stk. 1 finder anvendelse, hvis udlændingen er udvist ved dom efter udl § 49, stk. 1, jf. udl § 50, stk. 1, 1. pkt. Bestemmelsen finder således anvendelse ved udvisning i medfør af udl §§ 22-24 eller 25 c.¹²⁰

Det er ligeledes en betingelse, at udsendelsen endnu ikke er iværksat.¹²¹

4.2.2. Væsentlige ændringer

Det følger af udl § 50, stk. 1, 1. pkt., at der skal være "[...] indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26 [...]" (udh. her).

Ved vurderingen af, om en udlænding kan eller skal udvises, foretages en proportionalitetsafvejning af momenterne oplistet i udl § 24 a henholdsvis § 26.¹²² Da udvisningsspørgsmålet som udgangspunkt afgøres under straffesagen, kan der gå lang tid før udsendelse iværksættes, og i mellemtiden kan der være indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, som taler imod udvisning, jf. udl § 26. Kerneområdet for udl § 50, stk. 1 er således oplysninger om udlændingens forhold, som ikke forelå eller var uoplyste under straffesagen.¹²³

I praksis er det navnlig ændringer i udlændingens helbredsmæssige og familiære forhold som er væsentlige i relation til udl § 50, stk. 1.¹²⁴ Nærværende afhandling har fokus på ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold.

Det afgørende ved vurderingen efter udl § 50, stk. 1 er, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, som ville have medført, at domstolene ikke ville have udvist udlændingen under

¹¹⁶ Ibid. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 722.

¹¹⁷ Betænkning nr. 968 (1982), s. 212f.

¹¹⁸ Betænkning nr. 1326 (1997), s. 766.

¹¹⁹ Afhandlingens afsnit 4.2.3. og 5.3.

¹²⁰ Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.1.

¹²¹ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 670.

¹²² Se afhandlingens afsnit 2.3.

¹²³ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret I (2012), s. 455, *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 672 og *Kim K. Gabriel* i U.2004B.314, s. 315.

¹²⁴ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 671f., *Kim K. Gabriel* i U.2004B.314, s. 315ff. og Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.1.

straffesagen, hvis disse forhold forelå eller var oplyste på dette tidspunkt.¹²⁵ Udvisningsudvalget¹²⁶ bemærkede blandt andet, at der ikke er tale om væsentlige ændringer, såfremt udlændingen har opholdt sig i Danmark siden udvisningsdommen, eller såfremt udlændingens familie er blevet bedre integreret siden udvisningsdommen.¹²⁷ Udvalget anførte, at ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold kan være væsentlige ændringer, som medfører, at udvisningen kan eller skal ophæves, jf. udl § 50, stk. 1.¹²⁸

Udover at påse om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, som kan medføre udvisningsdommens ophævelse, afvejer domstolene ændringerne over for den idømte straf og den begåede kriminalitet. Hvis udlændingen er idømt en længerevarende frihedsstraf, kan udvisningsdommen alene ophæves i særlige tilfælde.¹²⁹ I forbindelse hermed er det dog væsentligt at bemærke, at EMRK art. 3 er absolut.¹³⁰ Herudover kan domstolene lægge vægt på, hvor lang tid der er gået, siden udvisningsdommen blev afsagt og længden af indrejseforbuddet, herunder om dette ville være ophørt, hvis udlændingen blev udsendt i umiddelbar forlængelse af strafafsoningen.¹³¹

Henvisningen i udl § 50, stk. 1, 1. pkt. til udl § 26 er en generel henvisning, og ikke afgrænset til udl § 26, stk. 1 og/eller stk. 2.

Af forarbejderne til lov nr. 919 af 21. juni 2022 fremgår, at hvis udlændingen er udvist i medfør af udl § 25 c, er henvisningen en henvisning til udl § 26, stk. 1, mens hvis udlændingen er udvist i medfør af udl §§ 22-24, er henvisningen en henvisning til udl § 26, stk. 2.¹³² Dette harmonerer med ordlyden af udl § 26.¹³³ Følgende fremgår dog også af lovforslaget:

”Er udvisningen sket efter udlændingelovens §§ 22-24, ses domstolene – udover at inddrage de hensyn, der er opregnet i udlændingelovens § 26, stk. 1 – at lægge vægt på kriminalitetens grovhed, straffens længde [...]”¹³⁴

Umiddelbart kan det heraf udledes, at domstolene foretager en prøvelse i medfør af udl § 26, stk. 1, såfremt der er hjemmel til udvisning i udl §§ 22-24. Formuleringen kan dog også forstås således, at domstolene skal foretage en prøvelse i medfør af udl § 26, stk. 2 ved udvisning hjemlet i udl §§ 22-24, men da hensynene i udl § 26, stk. 1 i stort omfang skal indgå i vurderingen efter stk. 2, skal domstolene inddrage disse hensyn, men dog henvise til udl § 26, stk. 2.¹³⁵

Rigsadvokaten støtter synspunktet om, at prøvelsen skal foretages efter udl § 26, stk. 2 ved udvisning ved dom i medfør af udl §§ 22-24.¹³⁶

I U 2022.862 H tog Højesteret indirekte stilling til problemstillingen. U var ved Østre Landsrets dom af 16. november 2018 fundet skyldig i grov vold begået den 26. juni 2018 og blev udvist i medfør af udl § 22, nr. 6 med et indrejseforbud i 6 år.¹³⁷ Spørgsmålet i U 2022.862 H var, om U's udvisningsdom kunne eller skulle ophæves grundet væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold, jf. udl § 50, stk. 1. Det interessante er Højesterets henvisning til følgende: *”Efter udlændingelovens § 50, jf. § 26, stk. 1, nr. 2, kan væsentlige ændringer i en udlændings helbredstilstand og andre personlige forhold*

¹²⁵ Kim K. Gabriel i U.2004B.314, s. 315.

¹²⁶ Udvisningsudvalget udarbejdede betænkning nr. 1326 (1997) forud for lovforslag nr. 59 af 16. april 1998, som blandt andet indførte udl § 50 a og ændrede udvisningsbestemmelserne ved lov nr. 473 af 1. juli 1998.

¹²⁷ Betænkning nr. 1326 (1997), side 714.

¹²⁸ Ibid.

¹²⁹ FT 2021-22, tillæg A, L 189 som fremsat, s. 31, Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.1. og Kim K. Gabriel i U.2004B.314, s. 319f.

¹³⁰ Afhandlingens afsnit 3.1.1.

¹³¹ FT 2021-22, tillæg A, L 189 som fremsat, s. 31.

¹³² Ibid.

¹³³ Afhandlingens afsnit 2.3.

¹³⁴ FT 2021-22, tillæg A, L 189 som fremsat, s. 31 (udh. her).

¹³⁵ Eva Ersbøll m.fl.: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 566f. og s. 623 og afhandlingens afsnit 2.3.

¹³⁶ Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.1.

¹³⁷ Utrykt dom afsagt den 16. november 2018 af Østre Landsret, sag S-2543-18 (se Anklagemyndighedens vidensbase: AM2018.11.16Ø).

føre til ophævelse af en udvisning” (udh. her). Højesteret henviste til udl § 50, jf. § 26, stk. 1, nr. 2 trods U var udvist i medfør af udl § 22, nr. 6. Forholdet blev begået efter lovændringen i 2011, hvor udl § 26 blev ændret, således at udl § 26, stk. 1 efter lovændringen alene finder anvendelse, hvis der er hjemmel til udvisning i udl §§ 25 a-25 c.¹³⁸ Som følge heraf og da Højesteret ikke nærmere har begrundet anvendelsen af udl § 26, stk. 1, kan det udledes, at Højesteret anser henvisningen i udl § 50 som en henvisning til i hvert fald udl § 26, stk. 1, selvom udvisningen er hjemlet i udl § 22.

Det er således ikke endeligt afklaret, om henvisningen i udl § 50, stk. 1, 1. pkt. er en henvisning til udl § 26, stk. 1 og/eller stk. 2. Det harmonerer dog bedst med en ordlydsfortolkning af udl § 26, at henvisningen er en henvisning til udl § 26, stk. 1 ved udvisning hjemlet i udl § 25 c og til udl § 26, stk. 2 ved udvisning hjemlet i udl §§ 22-24.

Er det åbenbart, at der ikke er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, kan retten afvise udlændingens begæring om fornyet retlig prøvelse af udvisningsdommen, jf. udl § 50, stk. 2, 2. pkt.¹³⁹

4.2.3. Frister

Begæring om fornyet retlig prøvelse af en udvisningsdom kan fremsættes tidligst 6 måneder, før udvisning forventes iværksat, og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisning forventes iværksat, jf. udl § 50, stk. 1, 2. pkt. Fristerne skal sørge for, at udvisningen efterprøves i tidsmæssig tilknytning til udsendelsen.¹⁴⁰

Udvisning kan normalt forventes iværksat på prøveløsladelsestidspunktet, jf. udl § 33, stk. 5, 2. pkt.¹⁴¹ Prøveløsladelse sker som udgangspunkt, når den dømte har afsonet to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder, jf. strfl § 38, stk. 1. Udviste udlændinge prøveløslades dog som udgangspunkt, når halvdelen af straffetiden er afsonet, dog mindst 2 måneder, jf. strfl § 38, stk. 2.¹⁴²

Overholdes 2-måneders fristen i udl § 50, stk. 1, 2. pkt. ikke, har domstolene mulighed for at se bort herfra, hvis overskridelsen skyldes undskyldende omstændigheder, jf. udl § 50, stk. 1, 3. pkt.¹⁴³ Domstolene har ligeledes mulighed for at dispensere fra 6-måneders fristen, såfremt der foreligger ganske særlige grunde, eksempelvis hvis udlændingen er på tålt ophold, og der ikke er udsigt til udsendelse.¹⁴⁴

Det kan undersøges, hvorvidt fristerne i udl § 50, stk. 1 lever op til EMRK art. 13, ligesom det kan undersøges, om sager vedrørende udsendelse af alvorligt syge udlændinge skal tillægges opsættende virkning. Dette falder dog uden for denne afhandling.

4.3. Forkortelse af indrejseforbuddets varighed

Retten fastsætter et indrejseforbud, hvis udlændingen udvises ved dom, hvilket typisk fastsættes efter varighederne i udl § 32, stk. 4 og 5. Indrejseforbuddets varighed fastsættes i medfør af stk. 5, nr. 1, såfremt varigheden efter stk. 4 indebærer, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.¹⁴⁵

Ved prøvelsen efter udl § 50, stk. 1 kan domstolene forkorte indrejseforbuddets varighed, jf. udl § 32, stk. 10.¹⁴⁶ Inden indførelsen af udl § 32, stk. 10 skulle domstolene ophæve udvisningsdommen, hvis indrejseforbuddets varighed selvstændigt medførte, at udvisningen med sikkerhed ville være i strid med

¹³⁸ Udl § 26, stk. 2 blev ændret ved lov nr. 758 af 29. juni 2011.

¹³⁹ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 671 og *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret I (2012), s. 453f.

¹⁴⁰ Betænkning nr. 1326 (1997), s. 765f. og afhandlingens afsnit 4.1.

¹⁴¹ Betænkning nr. 968 (1982), s. 212f., Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.1. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 672f.

¹⁴² Vejledning nr. 9736 (2022) (løsladelsesvejledningen), kap. 4, pkt. 21.

¹⁴³ Betænkning nr. 1326 (1997), s. 853f. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 672.

¹⁴⁴ FT 2021-22, tillæg A, L 189 som fremsat, s. 32f.

¹⁴⁵ *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 298f. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 658ff.

¹⁴⁶ Indført ved lov nr. 919 af 21. juni 2022.

Danmarks internationale forpligtelser. Efter indførelsen af udl § 32, stk. 10 skal domstolene ex officio forkorte indrejseforbuddets varighed, hvis varigheden selvstændigt medfører, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, hvorefter udvisningen kan opretholdes.¹⁴⁷ Dette sikrer, at domstolene udviser kriminelle udlændinge i størst mulige omfang. Hvis indrejseforbuddets varighed ikke selvstændigt medfører, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, skal domstolene ophæve udvisningsdommen, jf. udl § 50, stk. 1.¹⁴⁸

4.4. Dansk retspraksis

I det følgende beskrives relevant dansk retspraksis vedrørende udl § 50, stk. 1 med henblik på en analyse af, hvilke momenter danske domstole tillægger betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl § 50, stk. 1 som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold.¹⁴⁹

4.4.1. U 2016.1051 Ø

U var statsborger i Sierra Leone og blev ved Østre Landsrets dom af 7. marts 2012 fundet skyldig i vold eller trussel om vold mod personer i offentlig tjeneste, hærværk samt narkotikakriminalitet og udvist af Danmark med et indrejseforbud i 6 år. U led af paranoid psykose og blev frifundet for straf, men dømt til ambulans psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende. U's diagnose blev efterfølgende ændret til paranoid skizofreni, hvorefter omdrejningspunktet i sagen var, om U's udvisningsdom kunne eller skulle ophæves som følge af væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold, jf. udl § 50, stk. 1.

Byretten fandt ikke, at ændringen af U's diagnose var en væsentlig ændring i U's helbredsmæssige forhold, hvorfor byretten ikke ophævede udvisningsdommen, jf. udl § 50, stk. 1. Byretten foretog herefter en prøvelse af, om udvisningsdommen kunne eller skulle ophæves i medfør af udl § 50 a, stk. 2. Byretten mente ikke, at U's helbredsmæssige forhold afgørende talte imod udvisning, hvorfor udvisningen blev opretholdt, jf. udl § 50 a, stk. 2. Det blev i den forbindelse tillagt afgørende betydning, at U havde adgang til alternativ behandling i Sierra Leone.

U kærede byrettens kendelse. Under sagen i landsretten oplyste Udlændingestyrelsen, at U's medicin ikke var tilgængelig i Sierra Leone, og at der alene var én psykiater i Sierra Leone, som kunne behandle U mod betaling, hvoraf prisen afhang af patient og lidelse. Derudover kunne det ikke oplyses, om alternativ medicin og behandling var tilgængelig i Sierra Leone.

Landsretten lagde vægt på, at grundet ændringen af U's diagnose havde U et vedvarende behandlingsbehov, ligesom der var risiko for tilbagefald af sygdommen, såfremt U ikke var velbehandlet. Landsretten udtalte, at det ikke var afgørende, om U kunne opnå samme behandling i Sierra Leone som i Danmark, men at det var afgørende, om U reelt havde adgang til relevant behandling i Sierra Leone. Landsretten bemærkede, at kriminalitetens grovhed ikke talte imod, at udvisningen blev ophævet. På baggrund heraf fastslog landsretten, at ændringen i U's diagnose var en væsentlig ændring i U's helbredsmæssige forhold, som indebar, at U ikke havde reel mulighed for at modtage relevant behandling i hjemlandet. Udvisningen blev derfor ophævet, jf. udl § 50, stk. 1.

4.4.2. U 2022.862 H

U var somalisk statsborger og blev ved Østre Landsrets dom af 16. november 2018 fundet skyldig i grov vold og udvist med et indrejseforbud i 6 år. Under straffesagen tog landsretten ikke stilling til, om U's helbredsmæssige forhold medførte, at udvisningen med sikkerhed ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. udl § 26, stk. 2. Landsretten henskød derimod dette til prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a. Flygtningenævnet traf afgørelse om, at U skulle udrejse straks, men at U ikke kunne tvangsudsendes grundet forfølgelsesrisiko, jf. udl § 32 a, jf. § 31, stk. 1. U var således på tålt ophold.

¹⁴⁷ FT 2017-18, tillæg A, L 156 som fremsat, s. 22.

¹⁴⁸ Ibid. s. 21f.

¹⁴⁹ Afhandlingens afsnit 6.

Omdrejningspunktet i sagen var, om U's udvisningsdom kunne eller skulle ophæves, og dermed om U kunne generhverve sit oprindelige opholdsgrundlag som følge af væsentlige ændringer i de helbredsmæssige forhold, jf. udl § 50, stk. 1. U led af posttraumatisk stress (PTSD) og depression, hvilket U modtog behandling for. Udlændingestyrelsen kunne ikke oplyse om konkrete behandlingsmuligheder eller tilgængeligheden af medicin i Somalia, men oplyste, at der generelt var begrænset mulighed for behandling af psykisk syge i Somalia.

Under byretssagen gjorde anklagemyndigheden gældende, at Østre Landsret kendte til U's PTSD under straffesagen, hvorfor anklagemyndigheden ikke mente, at der var indtrådt væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold. U gjorde gældende, at det ikke under straffesagen var oplyst, at U led af PTSD, ligesom U gjorde gældende, at alvorlig sygdom kan føre til udvisningsdommens ophævelse i medfør af udl § 50, stk. 1.

Byretten tog sagen under behandling trods fristerne i udl § 50, stk. 1, 2. pkt. ikke var overholdt, idet U var på tålt ophold. Byretten lagde til grund, at landsretten kendte U's diagnose under straffesagen, men ikke i samme omfang og med samme alvor som i den foreliggende sag. Retten mente derfor, at der forelå væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold. Byretten ophævede herefter U's udvisningsdom. Retten tillagde det afgørende betydning, at U modtog medicin, og at der ikke var sikre behandlingsmuligheder i Somalia.

Anklagemyndigheden kærede byrettens kendelse til landsretten. Landsretten opretholdt udvisningen, idet landsretten ikke mente, at der var indtrådt væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold.

U kærede sagen til Højesteret. Anklagemyndigheden påstod stadfæstelse af landsrettens kendelse og gjorde gældende, at der ikke forelå væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold. U gjorde gældende, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3.

Højesteret henviste til Paposhvili mod Belgien og bemærkede, at udsendelse kan være i strid med EMRK art. 3, hvis der er *"[...] virkelig risiko for at blive udsat for en alvorlig, hurtig og uoprettelig forværring af sin helbredstilstand med deraf følgende intens lidelse eller for en væsentlig reduktion af levetiden [...]"* (udh. her) som følge af manglende adgang til relevant behandling i modtagerstaten.¹⁵⁰ Højesteret fandt ikke, at U havde løftet bevisbyrden for, at der var indtrådt så væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold, at udvisningen burde ophæves. Højesteret stadfæstede derfor landsrettens kendelse.

5. Ophævelse af udvisningsdomme i medfør af udl § 50 a

Udl § 50 a hjemler ligeledes mulighed for ophævelse af en udvisningsdom. Nedenfor beskrives hjemmelsgrundlaget herfor.

5.1. Indledende

Udl § 50 a, stk. 1 har følgende ordlyd:

"Er udvisning sket ved dom, hvorved en udlænding efter reglerne i straffelovens §§ 68-70 er dømt til forvaring eller anbringelse, træffer retten i forbindelse med en afgørelse efter straffelovens § 72 om ændring af foranstaltningen, der indebærer udskrivning fra hospital eller forvaring, samtidig bestemmelse om ophævelse af udvisningen, hvis udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende taler imod, at udsendelse finder sted. Retten tager i forbindelse hermed stilling til, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, og om ændringerne er så væsentlige, at udvisningen skal ophæves eller varigheden af det meddelte indrejseforbud skal forkortes, jf. § 32, stk. 10" (udh. her).

Bestemmelsen indeholder også et stk. 2, som har et andet anvendelsesområde.¹⁵¹

¹⁵⁰ Ibid. afsnit 3.2.3. og Paposhvili mod Belgien, præmis 183.

¹⁵¹ Afhandlingens afsnit 5.2.

Udl § 50 a blev indsat ved lov nr. 473 af 1. juli 1998 og fik sin gældende ordlyd ved lov nr. 919 af 21. juni 2022. Bestemmelsen blev indsat, da det ikke kunne udelukkes, at udsendelse af en psykisk syg udlænding kan være i strid med EMRK art. 3.¹⁵²

Retsvirkningen af ophævelse af en udvisningsdom i medfør af udl § 50 a er, at udlændingen generhverver sit oprindelige opholdsgrundlag.¹⁵³

5.2. Anvendelsesområde

Ifølge ordlyden af udl § 50 a, stk. 1, finder udl § 50 a anvendelse, hvis udvisning er sket ved dom. Bestemmelsen indeholder ikke en særskilt henvisning til udl § 49, stk. 1, som hjemler, hvornår udvisning sker ved dom. Trods dette må det forudsættes, at udl § 50 a finder anvendelse i situationerne oplyst i udl § 49, stk. 1. Udl § 50 a finder således anvendelse, hvis udlændingen er udvist i medfør af udl §§ 22-24 eller 25 c.

Udl § 50 a, stk. 1 omfatter udviste udlændinge, som er dømt til forvaring eller anbringelse i medfør af strfl §§ 68-70. Bestemmelsens stk. 2 omfatter udviste udlændinge, der er undergivet strafferetlig retsfølge, der indebærer frihedsberøvelse efter strfl §§ 68-70 uden for de tilfælde nævnt i udl § 50 a, stk. 1, eksempelvis behandlingsdomme.¹⁵⁴ Udl § 50 a, stk. 2 omfatter ikke situationer, hvor udlændingen er dømt til ambulantly behandling.¹⁵⁵

Prøvelsen efter udl § 50 a foretages i forbindelse med rettens afgørelse om ændring af foranstaltningen eller i forbindelse med, at udlændingen udskrives fra hospital. Hvis retten træffer afgørelse om foranstaltningens endelige ophør, er der ikke hjemmel til en prøvelse efter udl § 50 a. Udgangspunktet i disse situationer er, at udsendelse iværksættes umiddelbart efter afgørelse om endelig ophævelse af foranstaltningen.¹⁵⁶ Udlændingen kan dog i en sådan situation begære prøvelse efter udl § 50, stk. 1.¹⁵⁷ Konsekvensen heraf er, at hvis foranstaltningen endeligt ophører, vil det alene blive vurderet, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises, hvis udlændingen begærer prøvelse efter udl § 50, stk. 1, da dette ikke blev vurderet under straffesagen, idet foranstaltningen var omfattet af udl § 50 a.¹⁵⁸

5.3. Obligatorisk prøvelse

Prøvelsen efter udl § 50 a er obligatorisk. Det betyder, hvis en udvisningsdom er omfattet af udl § 50 a, har anklagemyndigheden har ansvaret for, at der foretages en fornyet retlig prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves uanset udlændingens begæring herom.¹⁵⁹

Ændring eller endelig ophævelse af forvaring eller anbringelse skal forelægges retten, jf. strfl § 72, stk. 2, og det er i relation hertil, at prøvelsen efter udl § 50 a, stk. 1 foretages.¹⁶⁰

Hvis udlændingen ikke er dømt til forvaring eller anbringelse, jf. strfl §§ 68-70, og dermed ikke omfattet af udl § 50 a, stk. 1, men er idømt en foranstaltningsdom omfattet af udl § 50 a, stk. 2, skal

¹⁵² Betænkning nr. 1326 (1997), s. 783f.

¹⁵³ Ibid. s. 785.

¹⁵⁴ Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.2.

¹⁵⁵ FT 1997-98 (2. samling), tillæg A, L 59 som fremsat, s. 1586 og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 679f. Se også U 2022.4227 V, hvor Vestre Landsret fastslog, at udl § 50 a ikke finder anvendelse, hvis udlændingen er dømt til ambulantly behandling.

¹⁵⁶ Betænkning nr. 1326 (1997), s. 784 og FT 1997-98 (2. samling), tillæg A, L 59 som fremsat, s. 1586.

¹⁵⁷ Betænkning nr. 1326 (1997), s. 784 og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 679.

¹⁵⁸ Afhandlingens afsnit 5.4.

¹⁵⁹ FT 1997-98 (2. samling), tillæg A, L 59 som fremsat, s. 1586.

¹⁶⁰ Afhandlingens afsnit 5.4., Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.2. og *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 678f.

ændring eller endelig ophævelse heraf ikke forelægges retten. I forbindelse med at udlændingen udskrives fra hospitalet, skal anklagemyndigheden dog indbringe spørgsmålet om udvisningsdommens ophævelse for retten, jf. udl § 50 a, stk. 2.¹⁶¹

5.4. Hvad prøves og hvornår?

Det afgørende ved vurderingen af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl § 50 a er, om udlændingens helbredsmæssige forhold afgørende taler imod, at udsendelse finder sted, ligesom retten skal vurdere, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. udl § 26, som medfører at udvisningsdommen skal ophæves eller indrejseforbuddets varighed skal forkortes, jf. udl § 32, stk. 10.

Det kan diskuteres, om henvisningen i udl § 50 a til udl § 26 er en henvisning til udl § 26, stk. 1 og/eller stk. 2, hvilket ligeledes var tilfældet med henvisningen til udl § 26 i udl § 50, stk. 1.¹⁶²

Det harmonerer med ordlyden af udl § 26, at henvisningen opfattes som en henvisning til udl § 26, stk. 1 ved udvisning hjemlet i udl § 25 c og en henvisning til udl § 26, stk. 2 ved udvisning hjemlet i udl §§ 22-24.¹⁶³ Dette fremgår ligeledes af forarbejderne til lov nr. 919 af 21. juni 2022, hvor udl § 50 a fik sin gældende ordlyd.¹⁶⁴

Ved vurderingen efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a kan domstolene som udgangspunkt tillægge de samme momenter betydning, herunder hvor lang tid der er gået, siden udvisningsdommen blev afsagt, den begåede kriminalitet og den idømte straf.¹⁶⁵ Ved prøvelsen efter udl § 50 a kan domstolene tillige tillægge det betydning, om der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør, hvilket taler imod udvisning.¹⁶⁶

Finder udl § 50 a anvendelse, har retten ikke under straffesagen vurderet, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udsendelse med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Dette vurderes først under prøvelsen i medfør af udl § 50 a.¹⁶⁷ Såfremt udlændingen ikke er omfattet af anvendelsesområdet af udl § 50 a, har retten derimod under straffesagen vurderet, hvorvidt udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.¹⁶⁸ Det er derfor en betingelse, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold, hvis udvisningsdommen skal ophæves i medfør af udl § 50, stk. 1, hvilket ikke er en betingelse, hvis udvisningsdommen skal ophæves i medfør af udl § 50 a.

Udover muligheden for at ophæve udvisningsdommen kan retten forkorte indrejseforbuddets varighed, hvis opretholdelse heraf med sikkerhed medfører, at udvisningen vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. udl § 32, stk. 10, hvilket følger af udl § 50 a, stk. 1, 2. pkt. og stk. 2, 2. pkt. Dette er også en mulighed ved prøvelsen efter udl § 50, stk. 1.¹⁶⁹

¹⁶¹ Afhandlingens afsnit 5.4. og Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.2.

¹⁶² Afhandlingens afsnit 4.2.2.

¹⁶³ Ibid. afsnit 2.3.

¹⁶⁴ FT 2021-22, tillæg A, L 189 som fremsat, s. 27.

¹⁶⁵ Betænkning nr. 1326 (1997), s. 854, Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.2. og afhandlingens afsnit 4.2.2.

¹⁶⁶ Betænkning nr. 1326 (1997), s. 854 og Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom (2023), afsnit 6.5.2.

¹⁶⁷ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 675ff. og *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret I (2012), s. 460.

¹⁶⁸ *Eva Ersbøll m.fl.*: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 670ff. og *Peter Starup*: Grundlæggende udlændingeret I (2012), s. 452ff.

¹⁶⁹ Afhandlingens afsnit 4.3.

5.5. Dansk retspraksis

I dette afsnit beskrives relevant retspraksis vedrørende udl § 50 a, hvorefter det analyseres hvilke momenter domstolene tillægger betydning ved vurderingen af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl § 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold.¹⁷⁰

5.5.1. U 2022.3341 V

Ved dom af 26. november 2019 blev den irakiske statsborger U dømt for voldtægt. U blev frifundet for straf, jf. strfl § 16, stk. 1, men dømt til behandling på psykiatrisk afdeling og udvist af Danmark for bestandig. I forbindelse med udskrivning fra hospitalet, skulle retten vurdere, om U's udvisningsdom kunne eller skulle ophæves, jf. udl § 50 a, stk. 2.

U's behandlingsbehov var vedblivende, og der var risiko for, at U ville begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør. Udlændingestyrelsen oplyste, at U's behandling og medicin var tilgængelig i Bagdad mod betaling. Byretten vurderede ikke, at U's helbredsmæssige tilstand afgørende talte imod, at udsendelse fandt sted, hvorfor udvisningen blev opretholdt, jf. udl § 50 a, stk. 2. Byretten lagde vægt på, at U led af paranoid skizofreni, hvilket U modtog behandling for. Retten fastslog, at det ikke var afgørende, om U kunne opnå samme behandling i Irak som i Danmark, men at det afgørende var, om relevant medicin og behandling reelt var tilgængelig for U i Irak.

U kærede byrettens kendelse til landsretten. I mellemtiden var U blevet indlagt grundet symptomer på skizofreni.

En overlæge på Psykiatrisk Klinik på Aarhus Universitetshospital afgav en supplerende udtalelse under sagens behandling i landsretten. Af denne fremgik, at U havde et vedvarende behandlingsbehov i form af depotbehandling, ligesom det fremgik, at U ville opleve tilbagefald, hvis han ikke modtog denne behandling. Retslægerådet udtalte, at det var afgørende for U's stabile helbredstilstand, at U modtog depotbehandling, samt at der var en ikke ubetydelig risiko for, at U ville begå personfarlig kriminalitet, såfremt han ikke modtog denne behandling. Udlændingestyrelsen oplyste, at U's medicin og behandling var tilgængelig i Irak mod betaling – dog med undtagelse af depotbehandling. Udlændingestyrelsen oplyste dog, at der var tilgængelige alternativer hertil i Irak.

Landsretten henviste til U 2022.1473 H, hvor Højesteret fastslog, at det forhold, at en udlænding lider af skizofreni, ikke i sig selv udgør en alvorlig sygdom i EMRK art. 3's forstand, hvilket ligeledes blev fastslået i Savran mod Danmark.¹⁷¹ Landsretten henviste dog til, at udl § 50 a har et bredere anvendelsesområde end EMRK art. 3, idet en udvisningsdom skal ophæves i medfør af udl § 50 a, såfremt udlændingens helbredsmæssige forhold afgørende taler imod udvisning. Landsretten henviste i den forbindelse blandt andet til forarbejderne til udl § 50 a.¹⁷² På baggrund heraf fandt landsretten, at U's udvisningsdom skulle ophæves i medfør af udl § 50 a, stk. 2, idet der var usikkerhed om, hvorvidt U kunne modtage relevant og nødvendig behandling i Irak. U's helbredsmæssige forhold talte således afgørende imod udvisning.

5.5.2. U 2023.2019 H

U var irakisk statsborger og blev ved dom af 13. maj 2009 fundet skyldig i manddrab og dømt til anbringelse på psykiatrisk afdeling, ligesom U blev udvist for bestandig. I 2020 blev foranstaltningen ændret til behandling på psykiatrisk afdeling. Den 7. april 2021 blev U udskrevet, hvorefter retten skulle vurdere, om U's udvisningsdom kunne eller skulle ophæves, jf. udl § 50 a, stk. 2.

I byretten blev det oplyst, at U led af paranoid skizofreni, type 2 diabetes og jernmangel-anæmi, hvilket U fik medicin for. Af en udtalelse fra en overlæge på Psykiatrisk Center Sct. Hans, hvor U var tilknyttet, fremgik, at U skulle behandles med antipsykotisk medicin, at der var en betydelig risiko for tilbagefald af skizofreni ved medicinophør, ligesom det fremgik, at der var risiko for, at U ville begå personfarlig kriminalitet ved medicinophør. Overlægen oplyste dog, at der var mulighed for, at U kunne behandles

¹⁷⁰ Ibid. afsnit 6.

¹⁷¹ Ibid. afsnit 3.2.4. og Savran mod Danmark, præmis 141.

¹⁷² Afhandlingens afsnit 5.4.

ambulant. Udlændingestyrelsen oplyste, at U's medicin – med undtagelse af ét præparat – var tilgængelig i Irak på offentlige klinikker, hvor de dog sjældent var på lager, samt på apoteker mod betaling. På baggrund heraf fandt byretten, at U kunne modtage relevant behandling i Irak, hvorfor udvisningen blev opretholdt.

U kærede byrettens kendelse med påstand om ophævelse af udvisningsdommen, mens anklagemyndigheden påstod stadfæstelse.

Under sagens behandling i landsretten oplyste Udlændingestyrelsen, at U's medicin – med undtagelse af ét præparat – fortsat var tilgængelig i Irak mod betaling, ligesom alternativer til U's medicin var tilgængelig i Irak mod betaling. Landsretten henviste blandt andet til forarbejderne til udl § 50 a, hvoraf det følger, at retten skal påse, om udsendelse vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, herunder EMRK art. 3.¹⁷³ Landsretten henviste tillige til Paposhvili mod Belgien, hvorefter det ikke er et krav, at udlændingen er terminal, men at alvorligt syge udlændinge ligeledes kan være beskyttet mod udsendelse efter EMRK art. 3.¹⁷⁴

Landsretten bemærkede, at det var afgørende, om U reelt havde adgang til relevant behandling i Irak henset til geografi og økonomi, og om U havde et netværk i Irak. Landsretten lagde vægt på, at U modtog vedvarende behandling, at der var risiko for tilbagefald, og for at U ville begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør. Derudover blev det tillagt betydning, at der ikke forelå sikre oplysninger om tilgængeligheden af medicinen og behandlingsmulighederne i hjemlandet, trods oplysninger om, at medicinen var tilgængelig mod betaling med undtagelse af ét præparat. Irak havde desuden ikke givet en garanti for, at U kunne modtage relevant behandling ved udsendelse. Som følge heraf ophævede landsretten U's udvisningsdom i medfør af udl § 50 a, stk. 2. Landsretten bemærkede, at den tid, der var gået, siden forholdene blev begået, talte for, at udvisningsdommen blev ophævet.

Anklagemyndigheden kærede landsrettens afgørelse og påstod stadfæstelse af byrettens kendelse, mens U påstod stadfæstelse af landsrettens kendelse.

Under sagens behandling i Højesteret oplyste Retslægerådet, at det var sandsynligt, at U ville opleve tilbagefald af skizofreni ved behandlingsophør, og at der var risiko for personfarlig kriminalitet samt intens lidelse ved behandlingsophør. En overlæge fra Psykiatrisk Center Sct. Hans udtalte, at der var risiko for tilbagefald af skizofreni ved behandlingsophør, ligesom risikoen for at U ville begå personfarlig kriminalitet ville stige fra moderat til høj ved behandlingsophør.

Højesteret henviste til, at EMD i Savran mod Danmark bekræftede principperne fastslået i Paposhvili mod Belgien.¹⁷⁵ Højesteret bemærkede, at det forhold, at udlændingen lider af skizofreni, ikke i sig selv er en alvorlig sygdom i EMRK art. 3's forstand, men at der tillige skal være andre momenter, som taler imod udsendelse.¹⁷⁶ Højesteret lagde til grund, at der forelå samme oplysninger om tilgængeligheden af medicin og behandling i Irak, som ved landsrettens afgørelse. Dette må forstås således, at der ikke forelå sikre oplysninger om, hvorvidt U havde adgang til relevant behandling i Irak. Som følge heraf fastslog Højesteret, at U's udvisningsdom skulle ophæves, idet udsendelse kunne resultere i, at U ville blive udsat for en intens psykisk lidelse ved udsendelse, jf. udl § 50 a, stk. 2.

6. Prøvelserne i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a i lyset af de fire ovenstående afgørelser

I det følgende vil det ud fra de fire ovenstående afgørelser og i lyset af EMRK art. 3 blive analyseret og identificeret, hvilke momenter de danske domstole tillægger betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens

¹⁷³ Ibid.

¹⁷⁴ Ibid. afsnit 3.2.3. og 3.3. og Paposhvili mod Belgien, præmis 183.

¹⁷⁵ Afhandlingens afsnit 3.2.3., 3.2.4. og 3.3.

¹⁷⁶ Ibid. afsnit 3.2.4. og Savran mod Danmark, præmis 141.

helbredsmæssige forhold. Derudover vil det blive vurderet, om der er forskel i prøvelserne efter udl § 50, stk. 1 og 50 a.

6.1. Udl § 50, stk. 1

Landsrettens præmisser i U 2016.1051 Ø er konkret formuleret, hvilket svækker afgørelsens præjudikatværdi. Trods dette kan det udledes, hvilke momenter landsretten tillagde afgørende betydning. Det afgørende var, at U havde et vedvarende behandlingsbehov, at der var risiko for psykotisk tilstand ved behandlingsophør, om U reelt havde adgang til relevant behandling i modtagerstaten og kriminalitetens art og grovhed. Afgørelsen er den eneste af ovenstående fire afgørelser, som er afsagt før Paposhvili mod Belgien. Praksis på dette tidspunkt var, at udlændinge kunne udsendes, hvis udlændingen teoretisk havde adgang til behandling i modtagerstaten.¹⁷⁷ I Paposhvili mod Belgien fastslog EMD entydigt, at udlændingen reelt skal have adgang til relevant behandling i modtagerstaten henset til geografi og økonomi.¹⁷⁸ I sagen ville det derfor have været i overensstemmelse med EMRK, at domstolene alene undersøgte, om U teoretisk havde adgang til behandling i modtagerstaten. Landsretten foretog således en videre undersøgelse af U's adgang til behandling end fastslået af EMD. Det interessante ved U 2016.1051 Ø er desuden, at før Paposhvili mod Belgien, havde EMD ikke fastslået, hvilke momenter, der kan medføre, at udsendelse af en ikke-terminal udlænding kan være i strid med EMRK art. 3. U led af paranoid skizofreni, hvorfor det ikke må antages, at U var terminal. EMD havde ligeledes ikke fastlagt, hvilke momenter, der skal tillægges betydning ved vurderingen af, om udsendelse af en psykisk syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3. EMD først tog stilling hertil i Savran mod Danmark.¹⁷⁹ Trods dette fandt landsretten, at udsendelse af U ville være i strid med EMRK art. 3.

Højesterets præmisser i U 2022.862 H er generelt formuleret, hvilket styrker afgørelsens præjudikatværdi. I præmisserne henviste Højesteret blandt andet til Paposhvili mod Belgien, hvor EMD slog fast, at det ikke er et krav, at udlændingen er terminal.¹⁸⁰ Højesteret tillagde det afgørende betydning, at der ikke var indtrådt væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold, hvorfor Højesteret ikke foretog en videregående prøve af, om udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3. Dette kan i sig selv være i strid med EMRK art. 3, idet EMD i Paposhvili mod Belgien fandt, at udlændingen i første omgang skal sandsynliggøre, at udsendelse vil være i strid med EMRK art. 3. Hvis udlændingen kan sandsynliggøre dette, er det op til konventionsstaten at bevise, at dette ikke er tilfældet.¹⁸¹

Ud fra U 2016.1051 Ø og U 2022.862 H er det afgørende ved vurderingen efter udl § 50, stk. 1, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold, hvis udvisningsdommen skal ophæves som følge heraf. Såfremt dette ikke er tilfældet, foretages der ikke en nærmere vurdering af, hvorvidt udvisningsdommen kan eller skal ophæves. Er der derimod indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold, ses det afgørende ved vurderingen efter udl § 50, stk. 1 at være følgende:

- hvorvidt udlændingen har et vedvarende behandlingsbehov
- konsekvenser ved behandlingsophør, herunder om udlændingen er alvorligt syg
- om udlændingen reelt har adgang til relevant behandling i modtagerstaten og
- den begåede kriminalitetens art og grovhed.

Ovenstående momenter afspejler momenterne, som EMD tillægger betydning ved vurderingen af, om udsendelse af en alvorligt syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3.¹⁸² Dette må forudsættes at have sammenhæng med, at udl § 50, stk. 1 henviser til udl § 26. Lægges det til grund, at henvisningen er en henvisning til udl § 26, stk. 1 ved udvisning hjemlet i udl § 25 c, og en henvisning til udl § 26, stk. 2 ved udvisning hjemlet i udl §§ 22-24, er henvisningen netop en henvisning til Danmarks interna-

¹⁷⁷ Afhandlingens afsnit 3.3.

¹⁷⁸ Ibid. afsnit 3.2.3. og 3.3.

¹⁷⁹ Ibid. afsnit 3.2.4.

¹⁸⁰ Ibid. afsnit 3.2.3. og 3.3.

¹⁸¹ Ibid. afsnit 3.2.3. og Paposhvili mod Belgien, præmis 183 og 187.

¹⁸² Afhandlingens afsnit 3.3.

tionale forpligtelser ved udvisning hjemlet i udl §§ 22-24 og derfor blandt andet en henvisning til momenterne fastlagt af EMD.¹⁸³ Momenterne som EMD tillægger betydning, indgår derfor i de danske domstoles vurdering af, om en udvisningsdom, jf. udl §§ 22-24, kan eller skal ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, jf. udl § 50, stk. 1.

Muligheden for at forkorte indrejseforbuddets varighed blev indført ved lov nr. 919 af 21. juni 2022.¹⁸⁴ Ændringsloven trådte i kraft den 23. juni 2022, jf. lovens § 5, stk. 1. U 2016.1051 Ø blev afsagt den 18. november 2015 og U 2022.862 H blev afsagt den 22. december 2021. Udl § 32, stk. 10 var således ikke trådt i kraft da afgørelserne blev afsagt, hvorfor muligheden for at forkorte indrejseforbuddets varighed ikke blev vurderet.

6.2. Udl § 50 a

Udl § 50 a finder ikke anvendelse, hvis udlændingen er dømt til ambulat behandling.¹⁸⁵ I U 2016.1051 Ø afviste byretten at ophæve udvisningsdommen i medfør af udl § 50, stk. 1, idet byretten ikke fandt, at der var indtrådt væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold. Herefter foretog byretten en prøvelse af, hvorvidt udvisningsdommen kunne eller skulle ophæves i medfør af udl § 50 a, stk. 2, selvom U var dømt til ambulat psykiatrisk behandling. Landsretten rettede dog op herpå og foretog alene prøvelsen i medfør af udl § 50, stk. 1.

I U 2022.3341 V tillagde landsretten det afgørende betydning, at U havde et vedvarende behandlingsbehov, at U ville opleve tilbagefald ved behandlingsophør, og at der ikke var alternativer til U's behandling. Derudover blev det tillagt afgørende betydning, at der var en ikke ubetydelig risiko for, at U ville begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør, at det var afgørende, at U var undergivet lægeligt tilsyn, ligesom det blev tillagt afgørende betydning, at det var usikkert, om depotbehandlingen var tilgængelig i Irak. Landsrettens mente, at kriminalitetens art og grovhed ikke kunne føre til, at udvisningsdommen ikke kunne eller skulle ophæves. Landsrettens præmisser i afgørelsen er dog hovedsagligt konkret formuleret, hvilket svækker afgørelsens præjudikatværdi.

Højesterets præmisser i U 2023.2019 H er generelt formuleret, hvilket styrker kendelsens præjudikatværdi, ligesom præjudikatværdien styrkes af, at kendelsen er afsagt af Højesteret. I sagen tillagde Højesteret det afgørende betydning, at U ville opleve tilbagefald ved behandlingsophør, og at der var risiko for personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør, hvorfor der var betydelig risiko for intens lidelse ved behandlingsophør. Højesteret tillagde det endvidere betydning, at U havde været indlagt på et lukket afsnit, ligesom der ikke forelå sikre oplysninger om, hvorvidt relevant behandling reelt ville være tilgængelig i Irak.

Landsretten og Højesteret tillagde U's lidelse betydning i kendelserne, idet landsretten og Højesteret fastslog, at skizofreni ikke i sig selv udgør en alvorlig sygdom i EMRK art. 3's forstand, men at der er andre momenter, der ligeledes skal tale imod udsendelse. Dette blev fastslået af EMD i Savran mod Danmark.¹⁸⁶

På baggrund af U 2022.3341 V og U 2023.2019 H ses det afgørende ved vurderingen af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl § 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold at være følgende:

- hvorvidt udlændingen har et vedvarende behandlingsbehov
- konsekvenser ved behandlingsophør, herunder om udlændingen er alvorligt syg
- om udlændingen reelt har adgang til relevant behandling i modtagerstaten
- den begåede kriminalitets art og grovhed og

¹⁸³ Ibid. afsnit 4.2.2.

¹⁸⁴ Ibid. afsnit 4.3.

¹⁸⁵ Ibid. afsnit 5.2.

¹⁸⁶ Ibid. afsnit 3.2.4. og Savran mod Danmark, præmis 141.

- om der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør.

De fire første momenter er identiske med momenterne, der skal tillægges betydning ved vurderingen efter udl § 50, stk. 1.¹⁸⁷ Derudover afspejler de fire første momenter, de samme momenter, som EMD tillægger betydning ved vurderingen af, om udsendelse af en alvorligt syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3.¹⁸⁸ Retten kan dog ved vurderingen efter udl § 50 a også tillægge det betydning, hvorvidt der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør.

Det følger af ordlyden af udl § 50 a, at udover at retten skal vurdere, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. udl § 26, skal retten ophæve udvisningsdommen, såfremt udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende taler imod udsendelse. I denne forbindelse henviser udl § 50 a ikke til udl § 26. Tærsklen for, hvornår en udvisningsdom kan eller skal ophæves efter udl § 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, er derfor lavere efter udl § 50 a end efter udl § 50, stk. 1, da det ikke er et krav, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser efter udl § 50 a.

Indrejseforbuddets varighed blev ikke forkortet i afgørelserne. Udl § 32, stk. 10 var ikke trådt i kraft, da U 2022.3341 V blev afsagt. Bestemmelsen var dog trådt i kraft, da U 2023.2019 H blev afsagt, men blev ikke tillagt betydning, idet indrejseforbuddets varighed ikke selvstændigt medførte, at udsendelse ville være i strid med EMRK art. 3.

6.3. Sammenligning af prøvelserne i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a

Ved prøvelserne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a tillægges det betydning, hvorvidt udlændingen har et vedvarende behandlingsbehov og hvilke konsekvenser behandlingsophør vil medføre, herunder om udlændingen er alvorligt syg. Derudover tillægges det afgørende betydning, om udlændingen reelt har adgang til relevant behandling i hjemlandet henset til udlændingens økonomiske og geografiske forhold. Retten fastslog i U 2016.1051 Ø, at det forhold, at udlændingen ikke kunne opnå behandling på samme niveau i modtagerstaten som i Danmark, ikke kunne føre til udvisningsdommens ophævelse. Dette slog EMD ligeledes fast i Paposhvili mod Belgien.¹⁸⁹

Domstolene tillagde endvidere kriminalitetens art og grovhed betydning i prøvelserne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a.¹⁹⁰ U 2023.2019 H er dog et eksempel på, at dette ikke tillægges afgørende vægt, men indgår i afvejningen af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves. I sagen blev U dømt for manddrab. Trods denne grove lovovertrædelse ophævede Højesteret U's udvisningsdom, idet der var risiko for, at U ville blive udsat for en intens psykisk lidelse ved udsendelse.

I U 2022.3341 V henviste landsretten til, at udl § 50 a har et bredere anvendelsesområde end EMRK art. 3. Landsretten uddybede dog ikke dette nærmere.

I Savran mod Danmark bemærkede EMD, at der var risiko for, at Savran ville få en aggressiv adfærd ved behandlingsophør, hvilket må forstås som en risiko for, at Savran ville begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør.¹⁹¹ Momentet blev dog ikke tillagt betydning i afgørelsen. EMD kommenterede ikke dette i de resterende tre sager, hvilket må formodes at hænge sammen med, at Savran led af en psykisk sygdom, som medførte højere risiko for, at Savran ville begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør modsat de tre resterende afgørelser, hvor udlændingene led af fysiske sygdomme. Da EMD ikke tillagde dette afgørende betydning, og da det alene fremgår af forarbejderne til udl § 50 a, må det formodes, at udl § 50 a på dette punkt er bredere end udl § 50, stk. 1 og EMRK art. 3. Der kan dog argumenteres for, at momentet ”om der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør” kan rummes i ”konsekvenser ved behandlingsophør”, hvorefter de afgørende momenter ved vurderingerne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a er ens. Er dette tilfældet, kan en udvisningsdom ophæves i flere situationer efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a end efter EMRK art. 3, da det

¹⁸⁷ Afhandlingens afsnit 6.1.

¹⁸⁸ Ibid. afsnit 3.3.

¹⁸⁹ Ibid. afsnit 3.2.3. og 3.3.

¹⁹⁰ Ibid. afsnit 4.2.2. og 5.4.

¹⁹¹ Ibid. afsnit 3.2.4. og Savran mod Danmark, præmis 143.

ikke må formodes, at EMD tillægger det afgørende betydning, om der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør.

Forudsættes det, at henvisningen i udl § 50, stk. 1 til udl § 26 er en henvisning til udl § 26, stk. 1 ved udvisning hjemlet i udl § 25 c og en henvisning til udl § 26, stk. 2 ved udvisning hjemlet i udl §§ 22-24, er tærsklen for, hvornår en udvisningsdom, jf. udl §§ 22-24, kan ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold lavere efter udl § 50 a end efter udl § 50, stk. 1. Dette skyldes, at i så fald kan en udvisningsdom hjemlet i udl §§ 22-24 alene ophæves i medfør af udl § 50, stk. 1 som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, hvis udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. udl § 26, stk. 2. En udvisningsdom hjemlet i udl §§ 22-24 kan derimod ophæves i medfør af udl § 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, hvis de helbredsmæssige forhold afgørende taler imod udsendelse. Ifølge ordlyden af udl § 50 a stilles der således ikke krav om, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Det bredere anvendelsesområde må derfor forstås således, at retten tillige kan tillægge det betydning, om der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør ved vurderingen efter udl § 50 a, ligesom tærsklen for, hvornår en udvisningsdom kan eller skal ophæves, er lavere i medfør af udl § 50 a sammenlignet med udl § 50, stk. 1.

I U 2016.1051 Ø og U 2022.862 H var det afgørende, om der var indtrådt væsentligt ændrede forhold i udlændingens helbredsmæssige forhold, hvilket ikke var afgørende i U 2022.3341 V og U 2023.2019 H. Dette skyldes, at såfremt der er tale om en udlænding, som er omfattet af udl § 50, stk. 1, tager domstolene under straffesagen stilling til, om udvisning vil være i strid med EMRK art. 3 grundet udlændingens helbredsmæssige forhold. Udvisningsdommen kan derfor i disse tilfælde alene ophæves, hvis der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold, som medfører, at domstolene ikke ville have udvist udlændingen, hvis disse ændringer forelå eller var oplyste under straffesagen.¹⁹² Dette følger af ordlyden af udl § 50, stk. 1 samt retskraftbetragtninger. Hvis der derimod er tale om en udlænding, som er omfattet af den obligatoriske prøvelse i udl § 50 a, er det ikke afgørende, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold, idet domstolene under straffesagen ikke har vurderet, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udvisningen vil være i strid med EMRK art. 3. Der tages først stilling hertil ved vurderingen af, om foranstaltningen skal ændres eller i forbindelse med, at udlændingen udskrives.¹⁹³

Ud fra ovenstående står det klart, at retten som udgangspunkt tillægger de samme momenter afgørende betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl § 50, stk. 1 eller udl § 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold. Forskellen mellem udl § 50, stk. 1 og udl § 50 a er dog, at ved prøvelsen efter udl § 50, stk. 1 er det afgørende, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens helbredsmæssige forhold, hvilket ikke er afgørende ved prøvelsen efter udl § 50 a. Forskellen er endvidere, at ved prøvelsen efter udl § 50 a kan det tillægges betydning, om der er risiko for, om udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør. EMD har ikke fastslået, at dette er et moment, der skal tillægges betydning ved vurderingen af, om en alvorligt syg udlænding kan udsendes, hvorfor de danske domstole i prøvelsen efter udl § 50 a påtager sig end videre undersøgelsespligt end fastslået af EMD. Der kan dog argumenteres for, at dette moment kan indeholdes i ”konsekvenser ved behandlingsophør”, hvorefter både udl § 50, stk. 1 og udl § 50 a har et bredere anvendelsesområde end EMRK art. 3. Derudover er tærsklen for, hvornår en udvisningsdom med hjemmel i udl §§ 22-24, kan ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold efter udl § 50 a lavere end efter udl § 50, stk. 1, da det ifølge ordlyden af udl § 50 a ikke er en betingelse, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

7. Indførelse af obligatorisk prøvelse?

Da udl § 50 a alene hjemler en obligatorisk prøvelse af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, indeholder nærværende afsnit en diskussion af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at ændre udl, således at der i samtlige sager, hvor udvisning er

¹⁹² *Kim K. Gabriel* i U.2004B.314, s. 315.

¹⁹³ Afhandlingens afsnit 5.4.

sket ved dom, indføres en obligatorisk prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold.

Idømmes udlændingen en foranstaltningsdom omfattet af udl § 50 a, vurderer domstolene ikke under straffesagen, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises. Dette sker derimod under prøvelsen i medfør af udl § 50 a.¹⁹⁴

Idømmes udlændingen ikke en foranstaltningsdom omfattet af udl § 50 a, vurderer retten under straffesagen, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at vedkommende ikke kan eller skal udvises. Udlændingen har i denne situation mulighed for en fornyet retlig prøvelse af udvisningsdommen, jf. udl § 50, stk. 1.¹⁹⁵

Efter både udl §§ 50, stk. 1 og 50 a sikres det således umiddelbart, at retten i forbindelse med udsendelse kan tage stilling til, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises. Dette taler for at bevare udl i sin nugældende form. I henhold til udl § 50, stk. 1 er prøvelsen dog betinget af, at udlændingen fremsætter begæring herom. Hvis det således i fuldt omfang skal sikres, at retten i forbindelse med udsendelsen tager stilling til, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises, vil det være hensigtsmæssigt at indføre en obligatorisk prøvelse heraf.

Foranstaltningsdømte udlændinge omfattet af udl § 50 a vil typisk lide af en psykisk sygdom. Da alene udl § 50 a hjemler en obligatorisk prøvelse af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold, sikres det, at retsvæsenet på dette område fordeler ressourcerne hensigtsmæssigt. Flest ressourcer bruges på den obligatoriske prøvelse i medfør af udl § 50 a, idet udlændinge omfattet heraf i forvejen har helbredsmæssige problemer, som kan medføre, at udvisning vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Dette taler for at bevare udl i sin nugældende form.

Advokat Helle Holm Thomsen bemærker, at selvom udlændingen ikke er idømt en foranstaltning omfattet af udl § 50 a, forekommer det, at domstolene ikke under straffesagen vurderer, hvorvidt udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises. Fra domstolenes side begrundes dette med, at det ikke under straffesagen skal vurderes, om asylbegrundende forhold taler imod udvisning, idet dette indgår i vurderingen efter udl § 31, jf. § 49 a.¹⁹⁶

Ifølge udl § 31, jf. § 49 a skal udlændingemyndighederne vurdere, om der foreligger asylbegrundende forhold, som medfører, at udlændingen ikke kan udsendes. Prøvelsen omfatter alene udlændinge, som har haft opholdstilladelse i medfør af udl §§ 7 eller 8, stk. 1 eller 2 og er udvist ved dom, jf. udl § 49, stk. 1.¹⁹⁷ Hvis udlændingemyndighederne vurderer, at udlændingen ikke kan udsendes som følge af asylbegrundende forhold, skal udlændingemyndighederne vurdere, om udlændingen kan få opholdstilladelse efter udl § 7, jf. § 49 a, 2. pkt.¹⁹⁸ Udlændinge kan ikke få opholdstilladelse efter udl § 7 grundet helbredsmæssige forhold. Denne persongruppe kan derimod søge om humanitær opholdstilladelse efter udl § 9 b.¹⁹⁹ Helbredsmæssige forhold er ikke asylbegrundende forhold, hvorfor dette umiddelbart ikke er omfattet af udlændingemyndighedernes prøvelse efter udl § 31, jf. § 49 a.²⁰⁰ Man kunne dog forstille sig, at når udlændingemyndighederne i en sådan situation vurderer, at udlændingen ikke kan udvises, jf. udl § 31 – som afspejler EMRK art. 3²⁰¹ – grundet udlændingens helbredsmæssige forhold, at udlændingemyndighederne sender sagen videre til Udlændinge- og Integrationsministeriet, som har kompetence til at meddele humanitær opholdstilladelse, jf. udl § 9 b, jf. § 46, stk. 4. Dette forudsætter dog,

¹⁹⁴ Ibid. afsnit 5.4.

¹⁹⁵ Ibid. afsnit 4.

¹⁹⁶ Helle Holm Thomsen i U.2022B.250, s. 250ff.

¹⁹⁷ Eva Ersbøll m.fl.: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 668 og s. 735f.

¹⁹⁸ Ibid. s. 669.

¹⁹⁹ Afhandlingens afsnit 2.3.

²⁰⁰ Helle Holm Thomsen i U.2022B.250, 250ff. og afhandlingens afsnit 2.3.

²⁰¹ Peter Starup: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner (2021), s. 291f.

at udlændingemyndighederne ved vurderingen efter udl § 31, jf. § 49 a har oplysninger om udlændingens helbredsmæssige forhold. Alternativt må udlændingen være på tålt ophold.²⁰²

Helle Holm Thomsen udleder af udl § 26, stk. 1, nr. 2 og nr. 6, at formålet med bestemmelsen ikke har været at udskyde vurderingen af, om udlændingen ikke kan eller skal udvises grundet helbredsmæssige forhold til prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a, men derimod at domstolene skal vurdere dette under straffesagen.²⁰³ Det gælder dog ikke, hvis der er tale om en foranstaltningsdømt udlænding omfattet af udl § 50 a, hvor vurderingen først foretages i forbindelse med prøvelsen i medfør af udl § 50 a.²⁰⁴

Hvis en udvisningsdom skal ophæves efter udl § 50, stk. 1 grundet udlændingens helbredsmæssige forhold, er det en betingelse, at der er indtrådt væsentlige ændringer heri.²⁰⁵ Hvis der ikke er indtrådt væsentlige ændringer, og retten under straffesagen har henvendt vurderingen til prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a, er der risiko for, at domstolene ikke vurderer, om udlændingens helbredsmæssige forhold fører til, at udvisning vil være i strid med EMRK art. 3. Begrundelsen herfor er, at domstolene har mulighed for at afvise udlændingens begæring efter udl § 50, hvis det er åbenbart, at der ikke er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. udl § 50, stk. 2, 2. pkt. Denne risiko gælder dog ikke udlændinge omfattet af udl § 50 a, idet udl § 50 a hjemler en obligatorisk prøvelse.

Problematikken kan endvidere illustreres af U 2022.862 H.²⁰⁶ Under straffesagen var det oplyst, at U led af PTSD. Landsretten udviste U uden at foretage en prøvelse af, hvorvidt U's helbredsmæssige forhold medførte, at U ikke kunne eller skulle udvises, idet landsretten henvendte spørgsmålet herom til prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a. Under denne prøvelse vurderede udlændingemyndighederne ikke, om U's helbredsmæssige forhold var til hinder for, at U kunne udsendes, idet disse forhold ikke var asylbegrundende. U begærede herefter udvisningen indbragt for domstolene, idet U gjorde gældende, at hans helbredsmæssige forhold medførte, at han ikke skulle udvises, jf. udl § 50, stk. 1. Dette var omdrejningspunktet i U 2022.862 H. Byretten ophævede udvisningsdommen, mens landsretten og Højesteret opretholdt udvisningen. Det blev tillagt afgørende betydning, at der ikke var indtrådt væsentlige ændringer i U's helbredsmæssige forhold, da U's lidelser var oplyst under straffesagen. Det blev således hverken under straffesagen, under prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a eller under den fornyede retlige prøvelse efter udl § 50, vurderet om U's helbredsmæssige forhold medførte, at U ikke kunne eller skulle udvises. Denne problematik styrker hensigtsmæssigheden af at indføre en obligatorisk prøvelse af, om en udvisningsdom kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom.

Skal domstolene træffe beslutning om idømmelse af en foranstaltning, må det forudsættes, at det er nødvendigt, at domstolene har oplysninger om udlændingens helbredsmæssige forhold. I en sådan situation må således antages, at udlændingens helbredsmæssige forhold er oplyst under straffesagen, men ikke vurderet i forhold til udvisningsspørgsmålet, da dette først sker i forbindelse med ændring af foranstaltningen eller i forbindelse med, at udlændingen udskrives, jf. udl § 50 a.²⁰⁷ Træffer domstolene bestemmelse om foranstaltningens endelige ophør, finder udl § 50 a ikke anvendelse, men udlændingen kan begære fornyet retlig prøvelse efter udl § 50. Ifølge udl § 50, stk. 1, 1. pkt. er det et krav, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, hvis udvisningsdommen skal ophæves.²⁰⁸ Er det åbenbart, at der ikke er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, har domstolene mulighed for at afvise udlændingens begæring, jf. udl § 50, stk. 2, 2. pkt. Afviser domstolene begæringen i sager, hvor foranstaltningen endeligt er ophørt, er konsekvensen, at domstolene hverken under straffesagen eller i forbindelse med en fornyede retlige prøvelse efter udl § 50, stk. 1 har vurderet, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises. Det må dog antages, at der foreligger en væsentlig ændring i, at foranstaltningen er blevet bragt endeligt til ophør, og at muligheden for en obligatorisk prøvelse efter udl § 50 a ikke længere er en realitet. Ved foranstaltningens

²⁰² Eva Ersbøll m.fl.: Udlændingeret, Bind 2, 4. udg. (2021), s. 669 og s. 736.

²⁰³ Helle Holm Thomsen i U.2022B.250, s. 253.

²⁰⁴ Afhandlingens afsnit 5.4.

²⁰⁵ Ibid. afsnit 4.2.2.

²⁰⁶ Ibid. afsnit 4.4.2. Se tilsvarende U 2016.3235 H, TfK2018.732 og U 2018.769 H, hvor retten ligeledes henvendte vurderingen af udlændingens helbredsmæssige forhold til prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a.

²⁰⁷ Afhandlingens afsnit 5.4.

²⁰⁸ Ibid. afsnit 4.2.2.

endelige ophør må det ligeledes antages, at udlændingens helbredsmæssige problemer ikke består i så alvorlig grad som tidligere. Dette kan begrunde, at udlændingen ikke er berettiget til en obligatorisk prøvelse i medfør af udl § 50 a ved afgørelse om endeligt ophør af foranstaltningen.

Ud fra ovenstående står det klart, at der både er momenter for og imod hensigtsmæssigheden af at ændre udl, således at der i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom, indføres en obligatorisk prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold. Følgende momenter taler for hensigtsmæssigheden af at ændre udl:

- det vil i fuldt ud omfang blive sikret, at retten i forbindelse med udsendelsen tager stilling til, om denne vil være i strid med EMRK art. 3 grundet udlændingens helbredsmæssige forhold
- det vil i fuldt ud omfang blive sikret, at retten ikke henskyder vurderingen af de helbredsmæssige forhold til udlændingemyndighedernes prøvelse efter udl § 31, jf. § 49 a og
- det vil i fuldt ud omfang blive sikret, at udlændingen har mulighed for en prøvelse af, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udvisning vil være i strid med EMRK art. 3, hvis udlændingens foranstaltningsdom endeligt ophører.

Omvendt taler følgende momenter imod hensigtsmæssigheden af at ændre udl:

- procesøkonomiske hensyn og
- med den nugældende lovgivning sikres det umiddelbart, at retten i forbindelse med udsendelse kan tage stilling til, om udvisning vil være i strid med EMRK art. 3.

Såfremt domstolene ikke henskyder vurderingen af udlændingens helbredsmæssige forhold til prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a, må det antages, at det ikke er hensigtsmæssigt at indføre en obligatorisk prøvelse. Domstolene vil i så fald foretage en vurdering af udlændingens helbredsmæssige forhold enten under straffesagen og eventuelt i forbindelse med en prøvelse efter udl § 50, stk. 1 eller i forbindelse med den obligatoriske prøvelse efter udl § 50 a.

8. Konklusion

Afhandlingen har haft til formål at foretage en retlig vurdering af, hvilke momenter danske domstole tillægger betydning ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold. I tilknytning hertil har afhandlingen haft til formål at foretage en retlig vurdering af, om der er forskel i prøvelserne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a. Disse retlige vurderinger er foretaget i lyset af EMRK art. 3, således som bestemmelsen er anvendt og fortolket af EMD. Til besvarelse af dette er den retsdogmatiske metode anvendt.

Det konkluderes, at EMD har udvidet anvendelsesområdet af EMRK art. 3 og skærpet konventionsstaternes undersøgelsespligt vedrørende udsendelse af syge udlændinge. Ud fra retspraksis fra EMD står det klart, at ved vurderingen af, om udsendelse af en syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3, tillægger EMD det afgørende betydning, om udlændingen er alvorligt syg og om udlændingen reelt har adgang til relevant behandling i modtagerstaten henset til geografi og økonomi.

Det kan ud fra den beskrevne danske retspraksis konkluderes, at de danske domstole læner sig op ad praksis fra EMD ved vurderingen af, hvorvidt en udvisningsdom kan eller skal ophæves i medfør af udl §§ 50, stk. 1 og 50 a som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold. De danske domstole ses at tillægge følgende momenter betydning ved vurderingerne efter udl §§ 50, stk. 1 og 50 a:

- hvorvidt udlændingen har et vedvarende behandlingsbehov
- konsekvenser ved behandlingsophør, herunder om udlændingen er alvorligt syg
- om udlændingen reelt har adgang til relevant behandling i modtagerstaten og
- den begåede kriminalitets art og grovhed.

Ophævelse af en udvisningsdom i medfør af udl § 50, stk. 1 som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold er betinget af, at der er indtrådt væsentlige ændringer heri. Dette er ikke en betingelse, hvis en udvisningsdom skal ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold i medfør af udl § 50 a. Det skyldes, at hvis udlændingen ikke idømmes en foranstaltningsdom omfattet af udl § 50 a,

vurderer domstolene under straffesagen, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises. Såfremt udlændingen idømmes en foranstaltningsdom omfattet af udl § 50 a, foretages denne vurdering i forbindelse med beslutning om ændring af foranstaltningen eller i forbindelse med, at udlændingen udskrives fra hospital. Dette medfører ligeledes, at prøvelsen efter udl § 50 a er obligatorisk modsat udl § 50, stk. 1.

Prøvelsen efter udl § 50, stk. 1 afspejler momenterne, som EMD tillægger afgørende betydning ved vurderingen af, om udsendelse af en syg udlænding vil være i strid med EMRK art. 3. Disse momenter tillægges også betydning ved prøvelsen efter udl § 50 a, men derudover har udl § 50 a et bredere anvendelsesområde. Ved prøvelsen efter udl § 50 a kan det tillægges betydning, om der er risiko for, at udlændingen vil begå personfarlig kriminalitet ved behandlingsophør. Der kan dog argumenteres for, at dette moment kan indeholdes i ”konsekvenser ved behandlingsophør” og derfor ligeledes kan indgå som et moment, der kan tillægges betydning ved prøvelsen efter udl § 50, stk. 1. Hvis dette er tilfældet, har både udl §§ 50, stk. 1 og 50 a et bredere anvendelsesområde end EMRK art. 3, idet EMD ikke har tillagt dette betydning ved vurderingen af, om udsendelse vil være i strid med EMRK art. 3.

Forudsættes det, at henvisningen i udl § 50, stk. 1 til udl § 26 er en henvisning til udl § 26, stk. 2 ved udvisning hjemlet i udl §§ 22-24, er tærsklen for, hvornår en udvisningsdom hjemlet i udl §§ 22-24 kan ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold lavere efter udl § 50 a end efter udl § 50, stk. 1. Dette skyldes, at hvis en udvisningsdom hjemlet i udl §§ 22-24, skal ophæves i medfør af udl § 50, stk. 1 som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, er det en betingelse, at udvisningen med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. udl § 26, stk. 2. Dette er ikke en betingelse, hvis udvisningsdommen skal ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold efter udl § 50 a. Begrundelsen herfor er, at ifølge ordlyden af udl § 50 a kan en udvisningsdom ophæves som følge af udlændingens helbredsmæssige forhold, hvis udlændingens helbredsmæssige forhold afgørende taler imod udsendelse. Det er således ikke en betingelse, at udsendelse med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Afhandlingen har tillige haft til formål at foretage en vurdering af, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at ændre udl, således at der i samtlige sager, hvor udvisning er sket ved dom, indføres en obligatorisk prøvelse af, om udvisningsdommen kan eller skal ophæves grundet udlændingens helbredsmæssige forhold.

Ud fra en retspolitisk metode med inddragelse af retspolitiske betragtninger kan det umiddelbart konkluderes, at en sådan ændring vil være hensigtsmæssig ud fra et menneskeretligt perspektiv. Ud fra et procesøkonomisk perspektiv kan dette dog diskuteres.

Såfremt domstolene under straffesagen – med undtagelse af tilfælde omfattet af udl § 50 a – foretager en vurdering af, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at vedkommende ikke kan eller skal udvises, vil det menneskeretlige perspektiv være tilgodeset, hvorfor en ændring af udl ikke vil være hensigtsmæssig. Hvis domstolene derimod ikke foretager denne prøvelse under straffesagen, men henleder dette til prøvelsen efter udl § 31, jf. § 49 a, vil en ændring af udl være hensigtsmæssig. I en sådan situation må det menneskeretlige hensyn veje tungere end det procesøkonomiske hensyn, da der i modsat fald er risiko for, at domstolene ikke foretager en prøvelse af, om udlændingens helbredsmæssige forhold medfører, at udlændingen ikke kan eller skal udvises.

9. Forkortelsesliste

ECHR	The European Convention on Human Rights.
ECtHR	The European Court of Human Rights.
EMD	Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.
EMRK	Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.
Strfl	Bekendtgørelse af straffeloven, lovbekendtgørelse nr. 1360 af 28. september 2022.
Udl	Bekendtgørelse af udlændingeloven, lovbekendtgørelse nr. 1205 af 25. august 2022.

10. Litteraturliste

10.1. Artikler

- *Desmond*, Alan: From *D v UK* to *Paposhvili v Belgium*: the evolving meaning of “very exceptional” in the Strasbourg Court’s article 3 medical expulsion jurisprudence and its reception in Council of Europe Member States, *Journal of Immigration, Asylum and Nationality Law*, 36(1) (2022), side 5-15.
- *Gabriel*, Kim K.: Udlændingelovens § 50 i praksis, U.2004B.314.
- *Heim*, Meredith: Debunking the deathbed analysis: Exploring a new approach to article 3 health cases, *Northwestern Journal of Human Rights*, Volume 19, Number 2 (2020), side 90-121.
- *Kessing*, Peter Vedel: Ny dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kræver ændring af humanitær opholdstilladelse, *EU-Ret & Menneskeret*, Djøf Forlag, årgang 24, nummer 1, 2017, side 3-12, udgivet elektronisk: <https://www.jurabibliotek.dk/view/journals/eum/24/1/article-p3.xml> (sidst set den 29. maj 2023).
- *Khan*, Bilal: From *D. v. U.K.* to *Paposhvili v. Belgium*: Assessing the Strasbourg Court’s legal and institutional approach to the expulsion of seriously ill migrants under article 3 of the European Convention on Human Rights, *Columbia Journal of European Law*, Volume 25, Number 2 (2019), side 222-252.
- *Rytter*, Jens Elo: Er Menneskerettighedsdomstolens praksis folkeret eller en del af dansk ret?, *Juristen*, årgang 2021, nummer 3, side 119-126, udgivet elektronisk: <https://www.jurabibliotek.dk/view/journals/jur/2021/3/article-p119.xml> (sidst set den 29. maj 2023).
- *Storgaard*, Louise Halleskov: Ny dom om EMRK art. 3 og alvorligt syge udlændinges ret til ophold, U.2017B.221.
- *Stoyanova*, Vladislava: How Exceptional Must “Very Exceptional” Be? Non-Refoulement, Socio-Economic Deprivation, and *Paposhvili v Belgium*, *International Journal of Refugee Law*, Volume 29, Number 4 (2017), side 580-616.
- *Thomsen*, Helle Holm: Bedømmelsen af udlændinges helbredsforhold i sager om udvisning, U.2022B.250.

10.2. Betænkninger

- Betænkning nr. 968 fra 1982 om Udlændingelovgivningen, Udkast til ny udlændingelov, afgivet af Justitsministeriets udvalg.
- Betænkning nr. 1326 fra 1997 om Udvisning, afgivet af Udvisningsudvalget nedsat af Indrigsministeren.

10.3. Bøger

- *Blume*, Peter: Retssystemet og juridisk metode, 4. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2020.
- *Ersbøll*, Eva, *Homann*, Gunnar, *Khawaja*, Eddie Omar Rosenberg, *Larsen*, Niels Henrik, *Nørgaard*, Ulla Iben, *Spang*, Bettina og *Vedsted-Hansen*, Jens: Udlændingeret, Bind 2, 4. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2021.
- *Evald*, Jens: Juridisk teori, metode og videnskab, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2020.
- *Holtermann*, Jakob von Holderstein og *Rytter*, Jens Ole: Kapitel 10 Retspolitik. Bidrag til *Christensen*, Mikkel Jarle, *Herrmann*, Janne Rothmar, *Madsen*, Mikael Rask og *Holtermann*, Jakob von Holderstein (red.), *De juridiske metoder – Ti bud*, Hans Reitzels Forlag, København, 2021, udgivet elektronisk: <https://dejuridiskemetoder.digi.hansreitzel.dk/?id=222> (sidst set den 22. maj 2023).
- *Jacobs, White, and Ovey*: *The European Convention on Human Rights*, 8. udgave, Oxford University Press, Oxford, 2021.

- *Jacobsen, Bjørn Dilou, Larsen, Niels Henrik, Lassen, Nina Marie, Lindholm, Jesper og Vedsted-Hansen*, Jens: Udlændingeret, 4. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2017.
- *Kjølbros*, Jon Fridrik: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 6. udgave, Djøf Forlag, København, 2023.
- *Lorenzen, Peer, Christoffersen, Jonas, Holst-Christensen, Nina, Kessing, Peter Vedel, Schaumburg-Müller, Sten og Vedsted-Hansen*, Jens: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kommenteret – Art. 1 – 9, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2011.
- *Munk-Hansen, Carsten*: Retsvidenskabsteori, 3. udgave, Djøf Forlag, København, 2022.
- *Rytter*, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder, 4. udgave, Karnov Group, København, 2021.
- *Starup, Peter*: Grundlæggende udlændingeret I, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 2012. NB ny udgave udkommet i 2021 (se nedenstående). Den nye udgave ses dog ikke at omtale udl §§ 50 og 50 a.
- *Starup, Peter*: Grundlæggende udlændingeret – udvalgte emner, Djøf Forlag, København, 2021.
- *Storgaard, Louise Halleskov, Terkelsen, Ole og Vedsted-Hansen*, Jens: Folkeret og menneskerettigheder, Karnov Group, København, 2019.

10.4. Dansk retspraksis

- Kendelse afsagt den 18. november 2015 af Østre Landsret, sag S-2084-14, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2016, side 1051 (U 2016.1051 Ø).
- Dom afsagt den 8. juni 2016 af Højesteret, sag 211/2015, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2016, side 3235 (U 2016.3235 H).
- Dom afsagt den 14. november 2017 af Højesteret, sag 119/2017, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2018, side 769 (U 2018.769 H).
- Dom afsagt den 11. april 2018 af Vestre Landsret, sag S-1970-17, trykt i Tidsskrift for Kriminalret 2018, side 732 (TfK2018.732).
- Dom afsagt den 16. november 2018 af Østre Landsret, sag S-2543-18, utrykt dom (se Anklagemyndighedens vidensbase: AM2018.11.16Ø, <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/1588104f-27c9-4256-a941-9065ba1b3856>, sidst set den 18. maj 2023).
- Kendelse afsagt den 22. december 2021 af Højesteret, sag 127/2020, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2022, side 862 (U 2022.862 H).
- Kendelse afsagt den 2. februar 2022 af Højesteret, sag 87/2020, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2022, side 1473 (U 2022.1473 H).
- Kendelse afsagt den 17. juni 2022 af Vestre Landsret, sag S-2079-20, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2022, side 3341 (U 2022.3341 V).
- Dom afsagt den 9. august 2022 af Vestre Landsret, sag S-0803-22, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2022, side 4227 (U 2022.4227 V).
- Kendelse afsagt den 16. februar 2023 af Højesteret, sag 29/2022, trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2023, side 2019 (U 2023.2019 H).

10.5. Konventioner, love og lovbekendtgørelser

- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Rom, 4. november 1950, ændret ved 11., 14. og 15. tillægsprotokol med tillægsprotokollerne 1, 4, 6, 7, 12, 13 og 16.
- Lov nr. 226 af 8. juni 1983 udlændingelov.
- Lov nr. 473 af 1. juli 1998 om ændring af udlændingeloven, straffeloven (Tidsubegrænset opholdstilladelse, asyl, familiesammenføring og udvisning m.v.)
- Lov nr. 758 af 29. juni 2011 om ændring af udlændingeloven (skærpede udvisningsregler).
- Lov nr. 469 af 14. maj 2018 om ændring af udlændingeloven.

- Lov nr. 919 af 21. juni 2022 om ændring af udlændingeloven, hjemrejseloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v.
- Lovbekendtgørelse nr. 1205 af 25. august 2022, udlændingeloven.
- Lovbekendtgørelse nr. 1360 af 28. september 2022, straffeloven.

10.6. Lovforslag

- FT 1997-98 (2. samling), tillæg A, L 59 Forslag til lov om ændring af udlændingeloven og straffeloven.
- FT 2001-02 (2. samling), tillæg A, L 152 Forslag til lov om ændring af udlændingeloven og ægteskabsloven med flere love.
- FT 2016-17, tillæg A, L 49 Forslag til lov om ændring af udlændingeloven.
- FT 2017-18, tillæg A, L 156 Forslag til lov om ændring af udlændingeloven.
- FT 2021-22, tillæg A, L 189 Forslag til lov om ændring af udlændingeloven, lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl., hjemrejseloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

10.7. Praksis fra EMD

- D. mod the United Kingdom (Case of D. v. the United Kingdom): Dom af 2. maj 1997, ansøgningsnummer 30240/96.
- N. mod the United Kingdom (Case of N. v. the United Kingdom): Dom af 27. maj 2008, ansøgningsnummer 26565/05.
- Paposhvili mod Belgien (Case of Paposhvili v. Belgium): Dom af 13. december 2016, ansøgningsnummer 41738/10.
- Savran mod Danmark (Case of Savran v. Denmark): Dom af 7. december 2021, ansøgningsnummer 57467/15.

10.8. Øvrige kilder

- Flygtningenævnet, Formandskabet, 12. beretning 2003, udgivet af Flygtningenævnet juni 2004, udgivet elektronisk: <https://fln.dk/da/Publikationer/Publikationer/Beretninger/~media/FLN/Publikationer%20og%20notater/Publikationer/Beretninger/beretning2003.ashx> (sidst set den 28. maj 2023).
- Rigsadvokatens meddelelse: Udvisning ved dom, 15. marts 2023, udgivet elektronisk: <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/a7a5a60a-16b4-4fa1-b065-32a7157644d4#i36f48d0c8> (sidst set den 29. maj 2023).
- Vejledning nr. 9736 af 28. juni 2022 om løsladelse af dømte, der udstår fængselsstraf (løsladelsesvejledningen).